באט - 1.

ב א ט -- דער, =ן. „א גרויסער הילצערנער אדער מעטאלענער בעקן, וואס ווערט גענוצט אין די בעקערייען צום פארקנייטן דאס טייג" | קטוו ?, 1

ם | באט | ? ב א ט / ב ו ט -- דער, =ן. 1. שליח, פארשטייער. מהד: .BOTE

~~"דא לישן זיא איריא באטן גין געגן קרית יערים גוך.// דאש זיא און וולטן זאגן דער שרייך אישט ווידר קומן". שב, פערה 113.~~ 7

1541 " הין וועק רענט דער בוט אונ' זאך זיך אום ניט ווי אין דער טויבל יאגט ". בבא=בוך, 596. 7/א

1668 " דא קאם איינר פון זיינן ווארהארפיגן בוטן דיא ער אויש גיזאנט הט דש זיא זאלטן דיא ווארהייט דר פורשן ". יוסיפון, אמשטרדם, דף לז. 18

1743 " דא שיקט אריסטובלוס אים אנטקעגן באטן אונ' שיקט אים איין פריזאנט פון פיל גאלד". מ. מן, יוסיפון, אמשטרדם, דף פג. 19

2. מלאך.

"מלאכיו - זינא בוטן ' ל' שליחותו'". רייכלין 8, תה קד - ד.

1722 " זיי האבן גישפאט אן דיא בוטן פון גאט אונ' זיא האבן פר שמעהט [שעמט ?] זיין ריד". איבז משה פרנקפורט, [מחבר ?] מנורת המאור, אמשטרדם, דף | ר"יט ?|. 9

3. ידיעה, בשורה.

1694 " אזו זאגטן דיא איטלכר אין זיינר שטאט, אונ' בראכטן צו בצייגניש דער דא זיצט איבר טויזינט מייל. דער שרייבט באלד אונ' שיקט גוטי באטן ". היסטארישע אלעגאריע פון ר' מאיר ש"ץ, פירט, ציט 4

באד

י. ריווקינד, פש III, ז׳ 18.

0 באַטן זאַגר -- דער, =ס. אַנזאַגער, מבשר בשורה=ברענגער.

1709 " עס גלוסט מיך צו דר גאולה דז עז זעלטן הערן מייני אָרין דעז שטים פון באַטן זאַגר". איבז ר׳ לייב סופר בן חיים, קינות עם פירוש לשון אשכנז, פראַג, תס״ט. 487

באַט II -- דער, =ן. קליינע שיף. % מע האָט אַריינגעזעצט די פּאַסאַזשירן פון דער זינקענדיקער שיף אין די רעטונג=באַטן און מע האָט זיי אַראָפּגעלאָזט אין ים אַריין.

1885 " האָט ער איבערגעצויגן איין שטריק ביז דעם באַט און האָט אים פאַרטשעפּעט אין דער דעם מאַסט". איבז י. ראַווינסקי, [מחבר?] דער פאַלשער שולדבריעף, וואַרשאַ, ז׳ 70. 20

1867 " לאָזט מען אַראָפּ צוויי באַטן [...] אין יעדן באַט זענען דאָ פיר געשיקטע רודערער, איין שטייערמאַן און איין האַרפּוניער". וואַרשויער יודישע צייטונג, שנה ראשונה, נ׳ 8, ז׳ 91. 2

באַט III -- דער, =ן. אַנבאַט, פירלייג (ס׳רוב ביי קויף/פאַרקויף). % דער באַט פון דעם קונה איז געווען צו נידעריק און פון דעם עסק איז גאָרנישט געוואָרן.

ם 1752 " און׳ וועך דוא יענמש סחורה ווילשט קויפן זאלשטו בלד דיין באַט זעצן וואש דוא אין דיינם זין האשט בדעה צו געבן ". עח, פיורדא, לד - 4. 21

ב אָ ט IV -- דער, =ן. (ס׳רוב געניצט אין מצ)
שיך מיט הויכע כּאַליעווקעס, ס׳רוב פון גומע/פלאסטיק.
געניצט אין רעגן, שניי. % ס׳גיסט א רעגן, דארף מען
אנטאן די באטן.

1973 " |...| אויף גיך ארויפגעווארפן אויף זיך א ברייטן
מאנטל, נישט פארשפיליעט די באטן ". חג, פאר, 14
2/IX.

ב אָ ט V -- דער, =ן, וועגבאַט [מארק ווב] --
געוויקס (ווסנ (PLANTAGO.
P: BABKA PRZYDROŻNA.

ב א ט אָ ג I -- אדוו ----> ביי טאג.

ב א ט אָ ג II -- דער, =ן. ----> בייטאג.

ב א ט אָ ג ט -- אדי / אדוו. אלט, אין די עלטערע
יארן; זאט אין טעג.

1881 " עס האבן זיך כמעט געהויבן ביי איטלעכן די פיס
צום טאנצן, ניט נאר ביי קעסטקינדער, נאר אפילו
ביי באטאגטע בעלי=בתים". מ. שאצקעס, דער יודישער 46
פאר פסח, ווארשא, ז׳ 121.

1911 " [...] א משרת נאך פון בהורוויז אן, א צינד
שוין א באטאגטער ייד, מיט א בארד". ממוס,
די קליאטשע, ווארשע, קאנק 957890.

1941 " און דער מלך דוד איז געווען אלט און באטאגט
| אדוו |". תי, מלכים א׳, א - 1. 30

קייט. מצב פון אלטקייט, עלטערע יארן. % באטאגטקייט
ברענגט מיט זיך א סך נסיון; אבער א מאל ניט ווינציקער

ב <u>א</u> ט א ג ט - <u>אדי/אדוו.</u> אלט, אין די עלטערע

יארן; זאט אין טעג. % צו אלע שיכטן פון <u>הײַנטיקע</u> יידישער, און בײַ [illegible].

1881 " עס האבן זיך כמעט געהויבן ביי איטלעכן די פיס

צום טאנצן, ניט נאר ביי קעסטקינדער, נאר אפילו 46

ביי <u>באטאגטע</u> בעלי=בתים". <u>מ. שאצקעס, דער יודישער</u>

<u>פאר פסח, ווארשע, ז' 121.</u>

1911 " |...| א משרת נאך פון בחורווייז אן, אצינד

שוין א <u>באטאגטער</u> ייד, מיט א בארד". <u>ממוס,</u>

<u>די קליאטשע, ווארשע, קאנק 957890.</u>

1941 " אין דער מלך דוד איז געווארן אלט און <u>באטאגט</u>

|אדוו|". <u>תי, מלכים א', א - 1.</u> 30

|| <u>=קייט.</u> מצב פון אלטקייט, עלטערע יארן. % <u>באטאגטקייט</u>

ברענגט מיט זיך א סך נסיון. ~~אבער א מאל ניט ווינציקער~~

~~[illegible]~~.

ם <u>ביטאגט.</u>

1679 " אונ' זיא וואריןביידע אברהם אונ' שרה אלט

אונ' וואול <u>ביטאגט</u>". <u>בליץ, בראשית, י"ח - י"א.</u> 35

ב אַ ט אָ ג י ק -- אדי/ אדוו. -----> בייטאגיק.

ב אַ ט אָ ג י ש -- אדי/ אדוו. בייטאגיש.

ב אַ ט אָ ג ן -- טרוו. (לשון) מאכן ס'זאל זיין טאג, ס'זאל זיין ליכטיק.

1908 " דו זאלסט די ליכטיקייט דארטן קענען [...] טראגן // און יענע פורכטבארע גרענעצן באטאגן". 60

מר, שריפטן I, פּאעזיע, נ"י, ז' 181.

... " איך האב מיט שמערץ געזוכט, מיט פרייד געפונען // דאס ריינע ליכט, וואס וועט מיין נאכט באטאגן". 61

דצוו, ז' XIX.

באטאגן זיך -- אוטוו. געניצט נאר אין דער פראזע: 57

[7] ~~באטאגן זיך~~ דער טאג זאל זיך ניט באטאגן און די שעה זאל זיך ניט באשעהען -- (א)לוואי, ס'זאל נישט געשען, ס'זאל ניט פארקומען (ווען אן אומגליק אע)

ב אַ ט אָ ו ו ל ט -- אדי/ אדוו. ארייַנגענומען אין טאוולען, אין הארטן איינבונד (וועגן א בוך).

% ניט אלע עקזעמפלארן פון בוך זיינען באטאוולטע, טייל זיינען נאָר בראשירט.

ב אַ ט אַ ט ע -- די, =ס ~~258 סטוטש~~ זיסער שפאנישער קארטאפל (ווסב) IPOMEA BATATAS

E: Sweet potato [11.1.1c]

ב אַ ט אָ ל ט -- אדי/ אדוו. (שנש) וואס איז מיט טאָלן.

1925 " די געגנט דא // באַבארגט, באטאלט // פון אונטן

באט - 5.

גרין, // פון אויבן גאלד" ז. ווײַנפּער, גאלד און גרין, נ"י, ז' 42. 94

1968 " באַטאַלט, באַבאַרגט איז אויסטערליש די ערד" לע, אפּקלייב, נ"י, ז' 53. 64 / באב-82

ב אַ ט אַ ל יאָ ן -- דער, =ען. 1. אפּטייל פון סאלדאטן, טייל פון א פּאָלק (רעגימענט), צווישן 300 - 700 מאן אין שלום=צייט. % אין דעם באַטאַליאָן איז דא אויך איין ראטע פון קוילן=ווארפערס.

1935 " יעדער באַטאַליאָן באשטייט פון דריי שיסער=ווזוואדן, יעדער ווזוואד [קאמפּאניע] באשטייט פון דריי שיסערטיילן [...]". | איבז[...] אי. מיקטענקא, פרימארגן, בערדיטשעוו, ז' 508. 66

1947 " די יידישע קאמפּאניע אין דעם באַטאַליאָן בשעת דעם בירגערקריג אין שפּאניע האט מען אנגערופן אויפן נאמען פון דעם אין לעמבערג [...] דערשאסענעם יידישן ארבעטער נפתלי באטווין ". רעד' ר. מאהלער, יזב טשענסטאכאווער יידן, נ"י, ז' 159. 70

2. א גרעסערע מחנה וואס איז ארגאניזירט צו א געווישן קאמף, געשלעג אע.

1919 " די הערשנדע סאציאליסטישע פּארטיי צווישן יידן איז ניט מער ווי א באַטאַליאָן אין דער אלגעמיין אמעריקאנישער ארמיי, וואס מוז אנווענדן איר גאנצע קראפט אויף דעם פּאליטישן קאמף". [...] זשיט, שריפטן X, נ"י, ז' 230. 68

1973 " די ידיעות האבן דערציילט [...], אז אין די אסומיקע וועלדער זענען שוין פאראן פוילישע אויפשטענדלער=באַטאַליאָנען". 67

3. (שגל) באַטאַליאָן שטאַלגוווו | טאנקען |.

א) א באטאליאן פון דער יידישער מיליץ אין ווארשעווער
געטא, וואס האט א שעה צייט געמאכט איבונגען אין
דער בלאטע. ב) די יידן וואס מוזן דורגיין דעם
געטא=טויער אויף זשעלאזנע, (און וואגאנס?) מארשירנדיק ~~[illegible]~~
צו פיר, מע צווינגט זיי [...] לייגן זיך אין בלאטע,
קריכן אויף אלע פיר". [בלום, יישפ XVII - I, 1957.]

|| באטאליאנצעס -- מצ. (שגל) אוקראינישע און
פוילישע פאליציי - יאנעוו ביי פינסק, 1942 א? 75
[בלום, יישפ. XVII - 1, נ"י, 1957.]

0 ארבעט=באטאליאן - (שגל) מחנה מאבילזירטע אדער (?נ?)
ארעסטאנטן וואס די דייטשן האבן געצוווּנגען צו
ארבעטן פאר זיי, ס'רוב יידן פון די געטאס און
לאגערן.

1968 " נאך דעם אונגארישן מיליטער האט מען געשיקט
יידישע ארבעט=באטאליאנען [...] צו באדינען דאס 74
מיליטער [...]". ש. רוזמאן, יזכ קאפוטוראס- 379 בעד
מרמורש, רחובות, ז' רפ"ט.

(טשעש?)
באטאליזירן -- טרוו. ארייןברענגען עלעמענטן
פון מלחמה, שלאכט אין דער קונסט/שפראך.

1946 " דאס באטאלישע ווארט איז ארויף אויפן סאמע
איבערפלאך פון דער שפראך [...], ארייגעבראכט 76
געוויסע איכותדיקע ענדערונגען [...], באטאליזירנדיק
די אויף א געוויסן אופן". ע. ספיוואק, די שפראך,
אין די טעג פון דער פאטערלענדישער מילכאמע, קיעוו.

|| באציע -- די, בא. אקט/ רעזולטאט פון באטאליזירן. באטאליזאציע
1946 " די געוויסע באטאליזאציע פון דער שפראך האט
זיך קאנטיקער [...] געפילט." דצוו. 76

-- דער, =ען.

1946 " מיט דער אלגעמיינער באצייכענונג באטאליזמען

מיינען מיר [...] דעם באקאנטן, דעם אלגעמיינעם 76

געברויכלעכן לעקסיקאן פון מיליטערישן כאראקטער".

דצוו.

באטאליש -- אדי / אדוו. וואס איז שייך צו באטאליע,

שלאכט, מלחמה.

1946 " דאס באטאלישע ווארט איז ארויף אויפן סאמע אייבער-

פלאך פון דער שפראך". דצוו. 76

באטאליזם -- דער, בא. מאגן=קראנקייט, וואס

קומט פון פארגיפטונג מיט געוויסע מינים ווורשט.

1937 " די קראנקייט הייסט באטאליזם [...]. דער מיקראב

הייסט אויף לאטיין 'באטאלינוס', וואס באטייט 78

'ווורשט', ווייל צום ערשטן מאל האט מען אים

אנטדעקט און באשריבן ביים אונטערזוכן דעם איינגעווייד

פון א קראנקן, וואס איז פארגיפט געווארן מיט ווורשט".

פגעז, נ' 7 - 8, ווילנע.

באטאליע -- די, =ס. 1. שלאכט. % אין דער

מלחמה זיינען געווען א סך בלוטיקע באטאליעס.

1882" אין דער באטאליע זענען געפאלן 4 יידן". מ. קירעה,

ייפאל, נ' 16, ז' 204. 84

1910 " מיט דער העלער באלויכטונג פון שריפות=

פלאמען און באטאליע=מוזיק.". פרוג, אלע שריפטן !!!, 81

נ"י, ז' 157.

~~באטאליע"א / בטאליע~~

1. ---------

1952 " נאכשלעפן זיך נאכן רוסישן מיליטערישן אבאז איז
דאס זעלבע, ווי גיין אין פייער אריין. א גרויסע 87
באטאליע איז היינט=מארגן אומפארמיידלעך ". זש,
קיסר און רבי, V, ז' 311.

2. געשלעג, שארפע אמפעריי, מחלוקת.

1931" און דאס וואס סע וועט זיך אבהייבן א באטאליע ,
איז גארנישט?". מק, זעלמענ יאנער I, מאסקווע, 83
ז' 59.

1961 " [...] א פאלקאווניקס א זונדל, וואס איז פאר-
ווונדעט געווארן אין דער אקטיקער באטאליע". 85
פ. רודאי, פאר, XI /26.

ם באטאלי"א / בטאליע.

1716 " אונ' דש היר איז אויש גאנגין צו דעם אן ריכטן
אויבן איז גישטאנדן וואש אן ריכטן איז כלומר דיא 65
באטאלי"ה פון דער מלחמה". סהמב, שמואל א,
ווילהרמרשדארף, דף נ"א - I.

1724 " אלש דאש האט גיזעהן יהודה אזו איז ער גישפרונגן
אונטר דער בטאליע פון די פוס גייאר דיא מיט זיא 88
גישטריטן האבן ". אלכסנדר עטהויזן, בית ישראל
ובית הבחירה, אמשטרדם, דף ב.

באטאמעטער -- דער, =ס. אינסטרומענט מיט
וועלכן מען ציט ארויס פון טיפערע וואסערן (ים,
אזיערע אע) פראבעס פון דער וואסער פאר פארשונג=
צוועקן.

באטאן I -- דער, =ען. ספעציעל שטעקעלע פון
ארקעסטער=דיריזשארן [סטוטש 285]. % דער דיריזשאר
האט א גיב געטאן זיין באטאן, און דער ארקעסטער

האט אנגעהויבן שפילן.

ב אַ ט אָ ן !! -- דער, =ען. א לעבל (ברויט) פון
א לענגלעכער צילינדרישער פארעם. % אלע
טאג קויפט ער צווי פרישע באטאנען ברויט.

ב אַ ט אַ נ י ק -- די, בא. די וויסנשאפט וועגן
געוויקסן. % דער נאמען באטאניק שטאמט פון גריכיש
און באטייט "גרינוואַרג".

1947 " נעבן הויז איז פארפלאנצט געווארן א גארטן מיט
פארשיידענע |...| געוויקסן כדי צו באקענען די 110
קינדער מיט באטאניק". רעד' ר. מאהלער, יזכ
טשענסטאכאווער יידן, נ"י, ז' 73.

ער =!! (=ין), געלערנטער וואס פארנעמט זיך מיט
שטודירן באַטאניק, די וועלט פון געוויקסן. % קארל ליננעי
איז געווען דער ערשטער באטאניקער, וואס האט זיך פאר-
נומען מיט סיסטעמאטיק פון געוויקסן.

1863 " [...] האט זיינע קינדער זייער גוט ערצויגן
די זין האט ער געמאכט אלע פאר שרייבער [...], 114
באטאניקער |...|". [איבן ?], סיפורי הורדוס,
ווילנא, ז' 22.

ב אַ ט אַ נ י ש -- אדי. וואס איז שייך צו באטאניק,
צו געוויקסן.

1912 " אזעלכע ביישפילן זיינען [...] פיל סיי אין
דער באטאנישער סיי אין דער זאָאָלאָגישער וועלט." 119
זשיט, שריפטן, !!, נ"י, ז' 97.

0 באטאנישער גארטן -- דער, באטאנישע גערטנער.
א גארטן מיט ספעציעל צונויפגעזאמלטע געוויקסן,
וואס דינט צום לערנען די באטאניק.

1947 " עס איז איינגעריכטעט געווארן א באטאנישער גארטן
מיט הונדערטער פלאנצונגען פון פארשיידענע לענדער". 121
רעד' ר. מאהלער, יזב ששענסטאכאווער יידן, נ"י,
ז' 66.

באטאנען -- טרוו. 1. אקצענטירן, שטעלן דעם
טראפ אויף א געוויסן טראף אין א ווארט, שטארקער
ארויסברענגען א געוויס ווארט אין זאץ. % אין יידיש
באטאנט מען בדרך כלל דעם ווארצל פון ווארט. " דו
דארפסט ניט גיין צו אים ", - זאגט די מאמע און זי
באטאנט דווקא דאס ווארט 'דו'.

1955 " ווען מיר פרוּוון מעסטן אשס פראזע מיטן מעטרישן
מאסשטאב, ד"ה מיט דער געמאסטנקייט און געציילטקייט 105 / ביי 3403
פון די באטאנטע פאזיס און אומבאטאנטע קלאנגען
[...]". ה. ש. קאזדאן, יישפ XV - 2, ז' 45.

2. (פיג) אין ריד/ שריפט אויסטיילן, ארויסהייבן,
אונטערשטרייכן א געוויסן געדאנק, מיינונג,
פאקט אע. % דער שרייבער באטאנט כסדר דעם אנטער-
שייד צווישן ביידע פערסאנאזשן. אלע רעדנער האבן
באטאנט די וואקסנדיקע סכנה פון אנטיסעמיטיזם.

1940 " מען קאן [...] אויסטייטשן די [...] אייראפעישע
געשיכטע אויף אלערליי אופנים |...| און באטאנען 130
אירע גייסטיקע מאמענטן ". קאר, שריפטן II,
נ"י, ז' 10.

1953 " ווען דער אנטיקער גריך האט באצייכנט אלע אנדערע
פעלקער אלס 'בארבארן' [...] האט ער דערמיט באטאנט, 128 / באך 411
אז ער איז דער איינציקער, וואס איז מסוגל געווען

צו שאפן א ווערטפולע ציוויליזאציע". גרינ, איד און וועלט, נ"י, ז' 1.

1957 " און נחמן האט דעם ענין גוט |...| אויסגעבראכט און דערקלערט : // דער עיקר, האט ער אונטערשטראכן, שארף באטאנט // איז דאס, וואס יעדערער פון אונדז איז אויסגעוווארצלט |...|". הר, פאר-נאכט, ל"א, ז' 155 -156. 131

||באנג -- 1. טראפ, אקצענט אויף א טראף, וואקאל.

1955 " דער דיכטער |...| לייגט נישט קיין אכט אפילו אויף דער צאל באטאנונגען און ער שטעלט צונויף זיין גאנץ ליד פון אזעלכע גרופעס ". הוש, קאזדאן, יישפ XV- 2, ז' 36. 100

2. (פיג) אויסטיילונג, אונטערשטרייכונג, ארויסהייב פון א געוויסן ענין, געדאנק א.ע.

1972 " געהערט דאס צו די אראטארישע מיטלען פון באאיינדרוקן און פארגעדענקען די [...] באטאנונגען". י. קאהאן, צוק, דעצעמבער, ז' 411. 98 בא 111.

באטע - פאדי/ פאדור. 1. וואס האט דעם אקצענט, דעם טראף (א וואקאל, טראף),

1978" ביים אויסרעדן באטאנטע וואקאלן און דיפטאנגען דינט געוויינטלעך ווי דער אנווייזער דער אויסלייג". ימ, גראמאטיק [...], נ"י, ז' 29. 103/א

....

באמ: געבן א באזונדער פאזיציע?

....

2. (פיג) אונטערגעשטראכן, ארויסגעהויבן, אויסגעטיילט.

1953 " דער באטאנטער [...] רעספעקט צו זיך אליין איז ניט פארוואנדלט געווארן אין קיין פאראכטונג צו 103

אנדערע פעלקער ". גרינג, איד און וועלט, נ"י, ז' 43.

=(ט) קיקס. מארק דוב 1510 אקצענטירטקעס.

ם [באטאסטן] ב אָ ט אַ ש ט י ן -- באטאפן, באזוכן.

1679 " דוא האשט אלי מיין הויז ראט ביטאשטיט, וואש הושטו נון פון דיינש הויז ראטש גיפונדין ". בליץ. בראשית, ל"א - ל"ז. 205

ב אָ ט אָ ס ק ע נ ע ן -- טרוו. (רעג, ליטע) „אויסשמירן מיט בלאטע דעם אייבערשטן בגד, שטארק באשמוצן " [קטוו]. ? נ ? 142

ם| באטאפלען | ב י ט א פ ל י ן -- טרוו. טאפלען, מאכן צווי מאל גרעסער.

1744 " [...] אדער עש ווערט פר ענדירט איין גווישר שטאנד פון דיא זואן דען ווערט ביטאפילט דש שטארקי איין האלט פון דעם אום לויף דארך זיין שטארקן לויפין דען קומין אך דיא פלאגונג ". בע, דף י"ח - 2. 146

ב אָ ט אַפּ ן -- טרוו. 1. אנרירן מיט די הענט (ווי אויף צו באזוכן, אויסגעפּנען עפּעס. % דער קונה באקוקט און באטאפּט די סחורה פון אלעזייטן. דער פאליציאנט האט באטאפּט דעם ארעסטירטן, צי ער האט אפשר געווער.

1876" דער שרעקלעכער מענטש גייט גלייך צו אונדז [...] און באטאפּט אלע מענטשן [...]". איין שיינה מעשה פון צענטארע ווענטארע, זייטאמיר. 158

1934 " [...] וואלט ער נישט מיט די הענט געדארפט די
פנימער באטאפן // און מורא האבן ווי א קינד". 181
מלה, לידער II, נ"י, ז' 136.

1974 " גאלדע האט ווידער א קוק געטאן צו לאהן - קיין
צייכן פון בלוט ... גאלדע האט זי איבערגעדרייט, 149
באטאפט". י. עלבערג, אויפן שפיץ פון אמאסט,
מאנטרעאל, ז' 166.

2. (גלש)"באגנבענען" [קטוו].

באטאפן זיך -- רעפל צו ב 1.

1924 " בענעדיקט באטאפט זיך זיין גוף, קוקנדיק צו
זיין ווייב מיט אשעמעוודיקן שמייכל". ע. ווארשאווסקי, 164
זש' כאליאסטרע, ב II, פאריז, ז' 36.

1926 " ער האט דעם חוש=המשוש - באטאפט ער זיך און
באטאפט די וועלט [...]". מק, מאנטיק, ציט אנט 145
ז' 603.

7/ באטאפן מיט די אויגן/בליקן -- באקוקן פארשעריש,
מיט חשד, ווי אויסצוגעפינען עפעס.

1964 " בליקן באטאפן פארשעריש דעם אויסדרוק פון די
טיף געקארבטע ווינקלען ארום זיין מויל". י. קאפלאן, 159
שליאך און אומוועג, ת"א, ז' 234.

1974 " [...] האט צאַליע לופּ באטאפט מיט די אויגן זיינע
קרעמער |...|". חג, פאר, II /3.

ב אַ ט אַ ר יי (ע) -- ----← באַטעריע.

באָטווינע -- די, באַ. פּפּ באָצווינע (ווייזער 3), Uk: ботвина; P: boćwina
באָטשווינע.

1. גארטן=געוויקס (ווסנ BETA VULGARIS),
ווערט קולטיווירט צוליב די בלעטער, וואס מע ניצט
ווי א גרינס. % צו די ווארצלפּרוכטיקע געוויקסן
געהערן דער בוריק, די באָטווינע, די צוויקלע א"א.
[1972 ?] " איך |...| בין אינעווייניק געווארן ווי א בלעטל
פון דער באָטווינע". ח. ראזענפארב, דער בוים 213
פון לעבן, III, ת"א, ז' 131.

2. די שטענגלעך און בלעטער פון ווארצלפּרוכטיקע
געוויקסן, ווי פון בוריקעס, באָטווינע, צוויקלע אא.
~~%=בת=באצע=האז=ארחתנעבראקט=אחם=געקעכטס=קארטא|ך~~
% די מאמע האט אריינגעבראקט אין געקעכטס קארטאפל,
באָטווינע, עטלעכע מערן.
1951 " אין מיטן זומער פלעגט מען שוין קאכן באָטשווינע
(בלעטער פון בוריקעס) געמישט מיט שטשאַוו |...|". 1039
ה. אבראמאוויטש, זב ליטע I, נ"י, ז' 418.

3. די זופּ פון באָטווינע, בב 2. % די בעסטע מאכלים
זיינע זיינען א בוריקעס=בארשט אדער א באָטווינע
פארווייסט מיט מילך.
1868 " האט זיך געוואשן און האט זיך געזעצט קיין טיש
און האט זיך ראמאנסירט א לאנגע צייט מיט דעם לאבן 1043
ברויט מיט די שיסל פארווייסטע באָטווינע". אמד,
עוזר צינקעס און די ציג, ווילנא.
1888 " אט אזא האבן זיי זיך געקוויקט מיט קאלטע באָטווינע
|...|". מ. א. שאצקעס, בילדער פון דער ליטא, 212
ייפאל, נ' 1. קיעוו, ז' 178.

קאשע מיט באטשווינע -ס/ געמיש, זאַכן וואס פאסן זיך נישט, האבן נישט קיין שייכות איינס מיטן אנדערן.

1958 " מיין געבילדעטע טאכטער, קאשע, בארשטש, באטשווינע און פסחדיקער וויין [...]". ש. מיימאן, טאג VII/5. 1039

מישן קאשע מיט באטשווינע -- [illegible]

1881 " ער [דער מגיד] האט געוויזן קונצן איבער קונצן, ער האט געמישט קאשע מיט באטשווינע". מ. שאצקעס, 1038
דער יודישער פאר פסח, ווארשע, ז' 553.

באטוטא -- די, בא. מאַנץ [סטוטש 515].

באטוטע -- די, =ס. שטעקעלע פון דיריגענט פון אן ארקעסטער / כאר. % דער דיריגענט האט געגעבן א מאך מיט דער באטוטע און דער גאנצער ארקעסטער איז אנטשוויגן געווארן.

2. (פיג) אנפירונג פון אן ארקעסטער / כאר.
טעאטער=טרופע, אע.

1958 " אונטער דער באטוטע פון א געניאלן רעזשיסער באווייזן די "הבימה" = ארטיסטן זייער הויכן גאט=געבענטשטן טאלאנט". א. ש. יוריס, זש' היימיש, 217
אדר, ז' 10 - II.

באטויבן -- טרוו. 1. טויב מאכן, דורך שטארקע קלאנגען / גערוישן גורם זיין דאס ניט קאנען הערן; פארהילכן, פאר(ה)לושען. % די כסדרדיקע קאנאנאדע האט ממש באטויבט די ארטילעריסטן, זיי האבן שוין ניט געהערט וואס זיי אליין רעדן.

1937 " דער איינגעבויגענער גוי ציט ארויס די צעטלעך

[...] און לייענט הויך, ווי א באַטויבטער [פאַדער] 221
פון דעם [...] געוויש ". י. סמאַליאַזש, היים און
פרעמד, ווארשע, צייט אנט ז' 407.

2. מאַכן אומשפּירעוודיק פּיזיש דורך אַרקאַז, מיט א גיפט,
מיט א שטאַרקן קלאַפּ אָדער מיט אַנדערע מיטלען.
% אָפּיום איז א שטאַרק מיטל צו באַטויבן א מענטשן.

1836 " אַפילו ווייַן זאָל מען אויך ניט געבן [דעם קינד]
צו ברענגען אים דורך דעם שלאָף, ווייל דאָס קאָן 243
באַטויבן [טעקסט: בעטייבן]". מ. בערלאַנט,
די גליקליכע מוטער, ווילנא, ז' 55.
(כדאַי: כ'האָב מסופּק און פּאַסט פּאַטאַ'ליז)

1883 " זאָלסטו [...] זיי געבן טרינקען, ביז זיי וועלן
באַטויבט ווערן [...]" איבז נ"ר [ראַכילעס], 230
א. מאַפּו, אהבת ציון, ווארשא, ז' 143.

1931 " דאָס האָבן זיי [די הידרעס] באַטויבט
אַן אומפּאַרזיכטיק חיהלע [...]". ש. בלום, דער בוים 235
פון לעבן, נ"י, ז' 41.

3. (פיג) אומשפּירעוודיק מאַכן גייסטיק, שטאַרק
איבעראַשן; פּלעפן, פאַרשמעליען. % די שרעקלעכע
ידיעה האָט זי ממש באַטויבט און זי האָט ניט געוווּסט
וואָס אַרום איר טוט זיך.

1875 " די זע [אַט די] איובס פּאַטשט [נייעס] האָט
אים גאַנץ באַטויבט אויף איינער האַלבער שטונדע". 240
אמד, דער בן=יחיד, ווילנא, ז' 61.

1929 " געדיכטע ריחות, שטיקנדע ריחות שטייגן אַרויף,
גייסטיק פאַרשיכּרנד[יק]ע, הערצער באַטויבנד[יק]ע, 246
דעם זין פאַרווירנד[יק]ע". דא, שוואַרץ=רויט,
ווארשע, ז' 91.

1945 " [...] כדי צו באַטויבן דעם מוח פון לאַגערמענטש,
אים צו מאַכן פאַרגעסן אין זיין מאַרש צום טויט". 236
י. איידמאַן, ממעמקים, געטאָ=לידער, בוקאַרעשט, ז' 11.

באַש - 17.

באַטאָוויבונג ||

אַרבונג. || 1. אַקט / רעזולטאַט פון באַטויבן. צו ב 1:

1956 " אונדזער געזאַנג איז געוואָרן באַטויבונג". יג, פון מיין גאַנצער מי, נ"י, ז' 67. 239

צו ב' 2:

1836 " די קעלט ווידער מאַכט [מעובכתע פרויען] בעטייבונג, פערקילונג אין די גלידער [...]". 225
מ. בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, וואַרשאַ, ז' 9.

1928 " ע"ד גזירת השחיטה רק ע"י באַטויבונג בפנים או ע"י עלעקטער". הרב מ. ל. ווינקלער, שו"ת לבושי מרדכי, בודאַפעשט, שאלה נו, דף מ/2. 223

צו ב 3:

1875 " ווער קען באַשרייבן דעם יאַמער, די באַטויבונג, די פאַרצווייפלונג פון דיזער [זאָ דער] גליקלעכער פאַמיליע אין דיזער [שרעקלעכער] נאַכט". אמד, דער פינדלינג, ווילנא, ז' 46. 220

1962 " די גאַנצע צייט [...] האָט ער געלעגט אין באַטויבונג און אין באַרוישונג פון זיג." ש. וויגאָדאַ, פאַר, 12/X. 226

2. מין קראַנקייט, אַרויסגערופן דורך געוויסע מיקראָבן; סטאָלבניאַק.

1921 " נאָר אייניקע קראַנקמאַכנדע מיקראָבן, ווי, צום ביישפּיל, די פלעקעלעך פון דער סיבירער קרעץ און באַטויבונג (столбняк) האַלטן אויס אַ קורצע ווײַלע, אַפילו ווען מען קאָכט זיי". 219
איבז ל. יאַכנאָוויטש, פון ד' זאַבלאָצקי, אַנשטעקנדע קרייַנק, אָדעס, ז' 56.

באַטויבט -- פּאַדי/ פּאַדי פון באַטויבן. 1. וואָס קאָן (כמעט) ניט הערן. וואָס איז געוואָרן (כמעט)

טויב; פארטויבט. % נאך דער שיסעריי און קנאלן
פון די באמבעס זיינען די לעבן=געבליבענע ארומגעגאנגען
באטויבטע א לאנגע צייט.

2. פיזיש אומשפירעוודיק צוליב נארקאז, טראומע אא.
דער זעץ אין קאפ האט אים געלאזן באטויבט
עטלעכע מינוט.

1958 " זיי זיינען געלעגן [...] פארבלנדענע, מיט נאך
[...] פארבלוטיקטע קעפ. [...] לעקורב [איז 233
געווען] צופרידן פון זייער פארשלאפענעם און
באטויבטן אויסזען". זש' פאריזער צייטשריפט,
נ' 21, פאריז, ז' 81.

3. (פיג) געפלעפט, פריטשמעליעט, גייסטיק אומשפירעוו-
דיק.

1928 " מענדל איז געזעסן ווי א באטויבטער". א. שאמעס,
מענדל רויטקאפ, ווארשע, ז' 7. 229

1958 " מיר זיינען ארומגעגאנגען אזוי ווי באטויבטע,
נישט געקאנט קיין סך טראכטן [...]. אונדזער איינציקער 232
שאנס צו בלייבן לעבן איז געווען דער בונקער."
זש' פאריזער צייטשריפט, נ' 26 - 27, ז' 138.

=הייט/קייט -- מצב פון זיין באטויבט, אלע בב.

1865 " דאס אלץ האט אויפגעוועקט די דארטיקע יידן
פון זייער באטויבטהייט, זיי קוקן זיך אום, 234
אז ערגעץ אנדערש זענען יידן גליקלעך. קמ,
נ' 31, ז' 478.

=ערהייט. % באטויבטערהייט האט ער פונדעסטוועגן
נאך באוויזן ארויסצולויפן פון דער צעבאמבירטער
שטוב.

באט - 19.

0 באטויב=מיטל. % מען האט ארעסטירט א פארדעכטיקן אין האנדלען מיט העראין און אנדערע באטויב=מיטלען.

ב א ט ו י ע ן -- טרונ(ס'רוב געניצט אין פאסיוו: באדעקט ווערן/זיין). 1. באדעקן מיט טוי, ראסע,

1908 " און יענע סטעפעס פול מיט אנגסט און שרעקן // מיט טוי באטויען און מיט גראז באדעקן ". מר. I, נ"י, ז' 182. 254

1917 " וועל איך שיינע פרות טראגן - // גרויס און רונד און פריש באטויט ". יהואש, פון ניו-יארק ביז רחובות, נ"י, ז' 186. 247

1926 % עס שפרייטן זיך שוין שטראלן // אויף מיין באטויטן פאדיל וועג [...]". סעג. פאעמען, ווארשע, ז' 144. 253

2.(פיג) פייכט מאכן ווי מיט טוי, אויפפרישן, אויפלעבן, אויפמונטערן.

1927 " בליט רויט מיין צוויט, מיין פרי שפראצט [...] באטויט | פאדערט פון אייגן בלוט [...]". מ. סקאטש, אויף גאסט באראט, נ"י, ז' 52. 249

1932 " גוטע מענטשן, // באטויט אים מיט אייער ווארעמען אטעם [...]". הל, קידוש השם. 248

1957 " זאל נישט אויסמיידן די באגערן, וואס באטויען די אויגן פון א פרוי ". מ. שעליובסקי, אין דער וועלט אריין, [...], ז' 63. 260

באטויען זיך - רעפל.

" עס האט די גאל געקערט, // ווען ס'האט זיך אין דעם אנגסטנבלוט באטויט די ערד". בראד, איבערגאנג, ז' 6. 250

באטוליזם -- (מעד) פארגיפטונג מיט פארדארבענע
פלייש, וורשט, פיש, שלעכטע קאנסערוון, ווערט ארויס-
גערופן דורך דער באקטעריע באַטוליגוס (BACILUS BATULINUS)
קען ווערן א געפאר פארן לעבן,
רופט ארויס פאראליז פון פארשיידענע מוח=נערוון.

1937 " די קראנקייט הייסט באַטאַליזם |...|. דער מיקראב
הייסט אויף לאטיין ' באַטאַלינוס', וואס באטייט 78
' וורשט', ווייל צום ערשטן מאל האט מען אים
אנטדעקט און באשריבן ביים אונטערזוכן דעם אינגעווייד
פון א קראנקן, וואס איז פארגיפט געווארן מיט וורשט".
פגעז, נ' 7 - 8, ווילנע.

ס [באטומלט] בּאַט מ'ל ט -- אדוו. פארטומלט, געפלעפט.
? | " הלום - בטמלט, כמ' הולם פעם (ישע' מ"א, ז)".
רייכלין 8. תהילים, עג - ?.

....
באמ: ניט קלאר רייכלינס טייטש.
יהואש: ישיב עמו הלם -- קערט זיך זיין פאלק אהינצו.
....

באַטיאַר -- דער, מצ באטיארעס, פּפּ באטשאר(זש),
באטיער [?]. הפקר=יונג, לומפ, לאַבוס, אויסוואַרף.

1898 " דו באטיער=יונג! — שקייט שיינדל. - פרווו נאר
און שלאג מיך, וועסט שוין זען, וואס איך קאן טון". 272
מ.מ. אויזערקיס, דער פריוואטלעהרער, IV, דראהאביטש,
ז' 105.

1953 " [...] איך זא זול בענקארטס שענק מיט די באטיארעס
דארטן ". ק. הייזלער, קומארנער פארשוינען, 279
נ"י, ז' 37.

1958 " ריקל, 'עסט זען, דער שאַלטיק, דער באטיאר דיינער
וועט האבן א בראך, א שווארצן סוף". ב. רעסלער, 267
דער שוסטער, זש איק, ר"ה = נומער, ז' 53 - II.

=ניע -- די, =ס. (שגל) קאפעהויז אין געטא
פון סקאלאט | מג ? |.

1948 " אין סקלאַט האָט דער 'יודענראַט' געעפנט צוויי קאַפּעהייזער כדי צו האָבן אַ סטאַבילע הכנסה. אַהין פלעגן קומען די לעבעדיגע, וואָס געלט האָט בײַ זיי קיין ראָלע ניט געשפּילט; האָט מען די דאָזיקע צונויפקום=ערטער גערופן באַטיאַרניעס". א. ווײַסבראָד, עס שטאַרבט אַ שטעטל, מינכען, ז' 33. 273

אַלמוסניק(?) פּראָצענט(?) פּריוו. 2" עקוד

באַטיושקאַ -- דער, [מצ ?]. פּאַפּ, אָרטאָדאָקסישער (פּראַוואָסלאַוונע, רוסישער) גלח, ס'רוב געניצט אין אַ ווענדונג צום גלח; פּאַפּאַ. R: Батюшка (?נ)

1937 " דער פּאַפּ פון דאָרף, וואָס לאָזט זיך אַנדערש ניט רופן ווי אַ 'באַטיושקאַ' פּיטלער". ד. פּוכאַלסקי, הינטיש בלוט, וואַרשע, ז' 7. 281

באַטיטלען -- טרוו. געבן אַ טיטל, אַ נאָמען; טיטולירן.

1908 " מיט פינף און צוואַנציק יאָר צוריק האָט ער פאַרפאַסט אַ געדיכט, וועלכעס ער | מ. ראָזענפעלד | האָט באַטיטלט ' די זעלנערײַ". א. האַרקאַווי, פּאַרוואָרט צו מר, שריפטן I, נ"י, ז' VI. 289

1930 " אברהם אבינו, ע"ה, נאָכן בײַשטיין דעם שרעקלעכן נסיון, אַזוי איז ער דעמאָלט ערשט באַטיטלט געוואָרן מיט דעם טיטל 'ירא אלקים '". ב. א. לאַנגער, מעלפת ספּירים, לבוב, ז' 19. 282

1951 " די דאָזיקע ' אמניות דאָקטאָריע הנקראות אַקאַשערקעס', ווי מען האָט זיי באַטיטלט אין פּנקס פון דער ווילנער קהילה, זענען געווען ~~אַ~~ די ערשטע יידישע פּרויען אין ליטע, וואָס האָבן אויף זיך גענומען אַ פאַלקס=מיסיע ". י. שאַצקי, זבֿ ליטע I, נ"י, ז' 712. 286

22 - הוט (אבב) באטייטונג.

באַטײַט -- דער, =ן, פּפּ (דטשם) באדײַט / באדײַטונג,

1. טײַטש (פון א װאָרט, אױסדרוק). % פּינקטלעכער, בערכדיקער באַטײַט. דירעקטער, פיגוראטיװער באַטײַט. דער װערב ׳באַנעמען׳ האט עטלעכע באַטײַטן.

1895 " דאס [װאָרט ׳געפּילסמענטש׳] האט דא די באדײַטונג

פון נאריש, [...], פון װײניק בר=דעת ". זש׳ דער 324

אמת, באסטאן, [אז] / 27.

1935 " [...] דאס האט, [...] געקריגן אן אפּשפּיגלונג

אין דער שפּראך, דערהױפּט אין [...] װאָרט באַטײַט 322

און װאָרטבאנוץ". זש׳ אפּנ שפּראכפּראנט, זאמלונג, באה- 444

3 - 4, קיעװ.

1955 " בײַ אונדז אין סאניק גאליציע, האט מען אזעלכע

אױסדרוקן פאר א מענטש, װאס ~~[illegible]~~

טויג צו גארנישט: א [...] א שלימזל, א פּלעדערװיש, 305

א למך, [...] א קאליקע [...] און אפשר געװען נאך באב- 523

אױסדרוקן מיטן זעלביקן אדער ענלעכן באַטײַט".

ב. ראבאך, יישפּ, [יא]-3, ז׳ 94.

2. זינען, מיין, אינהאלט, תוך. % פארמעלער באַטײַט. סימבאלישער באַטײַט. נאר דער, װאס האט אליין געלעבט אין געטא, װייסט דעם אמתן באַטײַט דערפון.

1820 " און דער אנדערער ענין איז [...] דאס **באטייטונג**
פון די מצות צו שטעלן מיט איין קערצן דרך ". 348
חה 2, סדילקוב, דף ה - 2.

1910 " כּאַאַס [...] איז א שרעקלעך ווארט, דער וואס
באגרייפט איין מאל זיין **באדייטונג**, יענעם ווערט * 328
אוועקגערויבט דער שלאף פון די אויגן ". דא, שווארץ=
רויט, ווארשע, ז' 16.

1964 " אויך מיר קינדער, וואס האבן נאך נישט תופס
געווען דעם **באדייט** פון דער דאזיקער מורדישער ידיעה 298
אין איר גאנצער טיפקייט ". ז. שזר, טמז, IX/29

3. ווערט, חשיבות, וויכטיקייט. % וואגיקער **באטייט**.
היסטארישער **באטייט**. באקומען/ האבן/ קריגן א **באטייט**,
ס'איז ניט אפצושאצן דעם גרויסן **באטייט** פון מדינת
ישראל פארן יידישן פאלק. די דאזיקע געשעענישן
איז אָן **באטייט** פאר דער ווייטערדיקער אנטוויקלונג *

1908 " אזוי ווי די קאטוילישע קירכע האט באקומען
באדייטונג [...] איז פונעם יידישן גליק געווארן 322
א חל". א. פאסטיב, יודישער קאלענדאר לשנת תרס"ט,
לעמבערג.

1948 " דערצו איז קנאפ פאנטאזיע נאך פאראנען, // און
יעדער פרווו וועט בלייבן אָן **באדייט**". 299

1951 " מיטן אויפקום פון די באנען האבן די קאנאלן פיל
פארלארן פון זייער **באטייט** פארן פארקער". 303
א. קאצענעלנבאגען, זב ליטע I, נ"י, ז' 309.

1959 " אין דער אמתן האט עטינגער אי שפראכלעך, אי קינסט-
לעריש [...] א סך א גרעסערן **באטייט** ווי אקסנפעלד". 315
שנ, קריטיק און קריטיקער, ב"א, ז' 301.

4. (מאט) כמותדיקער ווערט פון א גלייכקייט/אומגלייכ-
קייט, פונקציע | טערמינאלאגיע, די נייע שול, 311/345
ווילנע, 1920. ז' 8-7.

0 באטייטפול -- אדי / אדוו. וואס האט א גרויסן,
טיפן באטייט.

פּפּ (נישט) באַדײַטיק.

באַטײַטיק -- אדי/ אדוו, וואס האט א באטייט
(אלע בּבּ % באטייטיקער ווארסטייל. ער האט געגעבן
עטלעכע באטייטיקע באמערקונגען.

1930 " דער צווייטער דור איז אגב נים דער באטאַטיקסטער".
איבז ים, פֿון טאמאס מאן, טאניא קרעגער, קאוונע, 356
הקדמה.

1936 " [...] מיר גרייזן בכלל, אויב מיר ווילן פארניצן
ווי באטייטיק אט די גלייכקייט פון אנרוף". איבז מוו, 355
פֿון ז. פרויד, ארייכפיר אין פסיכאאנאליז, ווילנע, ז' 79.

|| באַטײַטיקייט

||=(ק)ייט. — די, בכל. אויגנשאַפֿט צו האָבן אַ באַטײַט.

1935 " אין די צוויי פארמען 'הפרטע' און 'חברה' שטעקט
אַ ים באטאַטיקייט פאר געוויסע גרופעס מענטשן". 357
מוו, דער וועג צו אונדזער יוגנט. ווילנע, ז' 63.

0 פילבאַטאַטיק -- אדי/ אדוו. וואס האט א סך באטייטן.
% דער ענטפער איז געווען פילבאטייטיק און מע קאן
אים טייטשן ווי מע וויל.

-25- באזל

באטײַטלעך אדי/אדוו. 1. וואס האט א באטײַט, באטײַטיק, אינהאלטלעך.

"די באטײַטלעכע זײַט פון דער שריפט פאלט צונויף |...| מיט דער באטײַטלעכער זײַט פון דער 1929 360

ריידשפּראך |...|". א. זארעצקי, קורס פון יידישער שפּראכ, קאפ. 14, [כארקאוו? מאָסקווע!]

2. (ארכ) בײַטלעך, קלאָר, בפירוש.

ם ביטײַטליך

<------- 2.

1713 " אונ׳ אויף די פינף חומשים פון דר תורה דיא דא איז איין אייביג לעבן, דיא זיינן גישריבן אונ׳ ביטײַטליך אין דעם ספר בראשית". מחזור, חלק שני, שלש רגלים, אמשטרדם, דף עד - 2. 361

(26) - באַיט

באטייטן -- אוטוו, פאר באטייטש, פפ (דטשמ,) באדייטן. 1. האבן דעם טייטש, איז טייטש (א ווארט, פראזע אע), % דער ווערב 'באנעמען' באטייטש סיי 'באגנבענען' סיי 'פארשטיין', תופס זיין מיטן שכל. דאס ווארט 'אפשר' באטייטש אין יידיש עפעס אנדערש ווי אין העברעיש.

1818 " ווען איינער שרייבט איין אות מיט איין איבער שטרעחיל עס זאל בטאייטין א גאנץ ווארט, דהיינו איין קוף מיט א שטרעחיל מאכט קרבן ". [איבז ?], הקוני שבת, אוסטראה. 378

1937 " דער מיקראב הייסט אויף לאטיין באטאליינוס, וואס באטייט 'פון ווורשט' [...]". פגעז, ווילנע, נ' 7 - 8. 78/378

1942 "'בובעלע' באטייט ניט לאטקע, ווי דאס ווארט ווערט פארשטאנען אין פוילן, נאר ס'האט דעם זינען פון ווארט כרעמזל |...| ". י. ווייינבערג, א פעקל ווערטער פון דער אלטער קראקע, יישפ II,- 1, ז' 15. 2579-ב/304

2. מיינען, האבן דעם זינען, איבהאלט. % די יידן האבן שוין געוווסט, אז אוישוויץ באטייט אומקום.

1873 " אהא! – האב איך ביי מיר געטראכט. – אט וואס איר זיפץ באטייט! זי זיפצט פשוט, וואס דערגייט איר נישט די קישקע |...|". ממוס, די קליאטשע, ווילנא, קאנק: 61310.

1910 " שאט! מיר דארט – איך הער פון ווייטן, // עס רירט זיך עפעס דארט אין גאס...// וואס זאל די זאך באדייטן?". פרוג, שריפטן !!, נ"י, ז' 240. 367

1966 " וואס אטאמקראפט באטייט – אין דעם בין איך נאך רוי.// היינט וועט וועט זיין מיר קלאר, ווי זי באהערשט דעם רוים?". האל, מיין אוצר, מאסקווע, ז' 153. 308 / בטה 431

3. (ארכ) האבן א ווערט, זיין וויכטיק, שפילן א ראל.

... " אלע קלוגע אומות וווּנדערן זיך אויף פארצייטן, // ווי האט מען געקענט גלויבן, אז כישוף זאל עפעס באטייטן". י. אקסענפעלד, די גענארטע וועלט !, ציט סאוו' אויסג, מאסקווע, 1931, ז' 239. 398

1864 " און וועלכער פרינץ וועט וועלן רעגירן אויף אזעלכע קאנדיציעס? וואס וועט ער דעמלט באטייטן, נאר ווי א שמעקן אין יענעמס הענט". קמ, נ' 43, ז' 650. 400

4. טרוו. (ארס) אנווייזן, אנדייטן, דערקלערן, אויסטייטשן.

1883 " |...| האבן געהייסן ארויסרופן דעם רבינס טאלמאטש באדייטן זיי די אורזאך פון דעם טומל ". ש. וואלצינאק, רבי יוחנטשע, ווארשא, ז' 29. 373

....

באמ: אפשר איז דאס סתם א פארגרייזונג?

....

באט - 28.

בעטייטן‏ =עכץ -- דאס, =ר. (איר) באטייט, מיין, באשייד.

1956 " [...] עפענען רעטעניש זייערע באטייטער".

יג, פון מיין גאנצער מי, נ"י, ז' 232. 427

ם ביטייטין / בטייטן

-------> 1.

1724 " דען סוד אונטר דיא לייטן, // וואש דאש ווארט

חזן טוט בטייטן. // (חז"ן) איז לשון חזון, וואר 395

זאגן [...]" יואל חזן, ריח ניחוח, פיורדא, צ׳ט

י. שאצקי, אמ' פנקס I , נ"י 1927 - 1928, ז' 191.

-------> 2.

1610 " אונ' וואורד צו איין שלאנג, דאז ביטייטיט

דאז ער דר צילט האט לשון הרע [...] ". סח, רשי, 304 / באג-1767

שמות, ד - ג, פראג.

1728 " איין רויטר דיקר שתן ביטייט היץ אונ' פיל גבליט

[...]". סור, פיורדא, דף יז - ב - I . 379

-------> 3.

1752 " דז איז ניט צו גלייכן צו איין העמד אז מען

דרויף טראגט ווילינה [=וואלענע] קליידר דש האט 381

נישט צו ביטייטן |איז ניט ווישטיג| דעם ווען

מן אויש ציהט דאש איבר קלייד בלייבט דאך דש העמד

אויף דעם לייב". עח, פיורדא, תפ"ח, דף לא - 3.

--------> 4.

1544 |...| ער לאכט מיט גרוישן קרעפטן אז אונש

דש בוך [ספר שמואל] בידוייט". שב, ספרי 390. 372

1648 " זייך אורטל וואורד צום טוט גידאכט // אז איך

אייך ווייטר וויל ביטייטן". מגילת ווינץ, אמשטרדם , 407

דף 39.

ביטייטונג.

1626 " (ומה שמץ) אונ' וואש איז דאש טייל ביטייטונג

דש געהיארט איז פון הש"י [...]". סהם, חו' - יד. 344

1679 " |...| אונ' איין איטליכר טרוים [חלום] האט

זיין ביטייטונג". בליץ, בראשית ... 346

395 חזן טוט בטייטן. // (חז"ן) איז לשון חזון, וואר

זאגן [...]" יואל חזן, ריח ניחוח, פיורדא, ציט

י. שאצקי, אמ׳ פנקס I , נ"י 1927 - 1928, ז׳ 191.

2. <-----

1610 " אונ׳ וואורד צו איין שלאנג, דאז ביטייטיט

304 באג-1767 דאז ער דר צילט האט לשון הרע [...] ". סה, רשי,

שמות, ד - ג, פראג.

1728 " איין רויטר דיקר שתן ביטייט היץ אונ׳ פיל גבליט

379 [...]". סור, פיורדא, דף יז - ב - I .

3. <-------

1752 " דז איז ניט צו גלייכן צו איין העמד אז מען

381 דרויף טראבט ווילינה [-וואלענע] קליידר דש האט

ניטט צו ביטייטן [~~איז ניט ווינציג~~] דעם ווען

מן אויש ציהט דאש איבר קלייד בלייבט דאך דש העמד

אויף דעם לייב". עח, פיורדא, תפ"ח, דף לא - 3.

4. <-------

1544 |...| ער לאכט מיט גרוישן קרעפטן אז אונש

372 דש בוך [ספר שמואל] בידוייט". שב, סטר׳ 390.

1648 " זיין אורטל וואורד צום טוט גידאכט // אז איך

407 איך ווייטר וויל ביטייטן". מגילת ווינץ, אמשטרדם ,

דף 39.

ביטייטונג.

1626 " (ומה שמץ) אונ׳ וואש איז דאש טייל ביטייטונג

344 דש גהיארט איז פון הש"י [...]". סהמ, חו׳ - יד.

1679 " |...| אונ׳ איין איטליכר טרוים [חלום] האט

346 זיין ביטייטונג". בליץ, בראשית, מ - ה.

1716 " דש אנדרי איז צו שטעלן דיא ביטייטונג פון דיא

באט-348 מצות אין איין קארצן דרך". חה I, אמשט, דף ב-1.

||ביטייטניש -- דאס, =ן. אנווייזונג, אנדייטונג.

1610 " דיז דרייא מולט. איין ביטייטניש דוא ביגערשט

410 אויש צו ריישן איין (אומה) דיא דא איז ווייערן

| פייערן | דרייא מולט אים יאר". סה, רשי, במדבר,

כב - כח.

28

ב אַ ט ײַ ט נ ד י ק -- אדי / אדוו, פפֿ (דטשמ)

באדייטנדיק / באדייטנד. 1. גרויס, קענטיק,

זעעוודיק אין סכום, מאס, פארנעם. % דער שותף

האט אריינגעלייגט אין געשעפט א באטייטנדיקן קאפיטאל.

זיי האבן געפטרט אויף דער רייזע א באטייטנדיקע

סומע געלט.

1908 " ביי דעם ערשטן מאל איז די אויספליסיקייט [ניט]

קיין באדייטנדע, דויערט פון 2 ביז פיר טעג". 411

[איבז + ?], עצות פאר דעם פרויען לעבן,

ווארשא, ז' 18.

1921 " יעדע פֿאר פרישע וועש [...] שטעלן באטייטנד

אדוו אפּ די צעשפרייטונג פון דער מגפה [...]". 414

איבז ל. יאכנאוויטש, ד. זאבלאטני, אנשטעקענדע

קרייניק, אדעס.

1947 " אזוי האבן מיר געשטיצט מיט באדייטנדיקע סומעס

דעם געווערקשאפטן=קאמפיין פארן ארבעטנדיקן [...] 423

ארץ=ישראל". מ. צעשינסקי, יזב טשענסטאכאווער יידן,

נ"י, ז' 307.

2. חשוב, וויכטיק, אנגעזען.

1912 " איך קאן אצטער צורעכענען צו זיי נאך א באדייטנדן

יידישן דענקער [...]". זשיט, שריפטן II, נ"י, 413

ז' 181.

1951 " דער צגווהקס איז דער עיקר מחמת דעם וואס די

שטאט [ווילנע] ווערט אלץ מער א באטייטנדיקער 419

אדמיניסטראטיווער [...] צענטער". א. קאצענעלנבאגען,

זב ליטע I, נ"י ז' 290.

1959 " יעדער באדייטנדיקער [שרייבער] ביי אונדז [...]

איז אויסן געווען צו בויען (און איבערבויען) 418

דאס לעבן, נישט נאר צו שאפן קונסט". שנ, קריטיק

און קריטיקער, ב"א, ז' 192.

29 - באַטיט

באַטײַטפּול -- אדי/ אדוו. וואס האט א גרויסן באַטײַט, זייער וויכטיק, האט א טיפן זינען.

% באַטײַטפּולע רייד. אין דעם בריוו איז דא א באַטײַטפּולער רמז אויף דער לאגע אין רוסלאנד.

באַטייליקן זיך -- אוטוו. בײַזײַן און/אין אדער מיטווירקן אין א צונויפקום, אקציע, געשעעניש; אנטייל נעמען. % באַטייליקן זיך אין ... אין דער פארזאמלונג באַטייליקן זיך א סך מענטשן. א סך יידן האבן זיך באַטייליקט אין דער רוסישער רעוואלוציע.

1909 " [...] אין דער סינאגאגע זאלן אונטערגעריכטעט [געלערנט] ווערן אויף סינאגאגאלע רעספאנזן, כדי די אלע קינדער זאלן זיך באַטייליקן ביים [אין] שבתדיקן גאטעסדינסט ". פ. מינקאווסקי, מאדערנע ליטורגיע [...], אדעס, ז' 249.

1959 " עס האבן זיך באַטייליקט [אין דער באראטונג] די פארשטייערס פון דער אנפירערשאפט פון 'צישא'". ימ, יישפ XIX-3, נ"י, ז' 91. 446

1970 " געוויסע פראפעסארן, וואס זיינען באַטייליקטע פּאַרטיי אין די גאסן=ראיאטן, זיינען נאך אלץ אין דער סטאדיע פון קינדער [...]". יג, טמז, VII/11. 434

437
ביי-3798

||באַטייליקונג -- די, =ען. דאס בײַזײַן, אנטייל אין א געוויסער אקציע, געשעעניש. % באַטייליקונג

אין [...] מיט דער באטייליקונג פון [...] די באטייליקונג
פון דער יוגנט אין דער ספארט=פארמעסטונג איז א גרויסע.
דער קאנצערט איז פארגעקומען מיט דער באטייליקונג
פון בארימטע זינגערס.

1943 " פארבעטן האט דעם בייטעם פון פריינדלעכקייט,
באטייליקונג און דערווארטונג פון גוטס [...]". 432
לע, קוד, נאוועמבער. ביי- 3776

1948 " די אלגעמיינע איינאיבונגען [=געניטונגען]
פלעגן [...] פארקומען מיט דער באטייליקונג פון אלע 433
טורן=גרופן". ל. לייטוז, זש גאפ, נ' 10, ב"א,
ז' 28.

באטייליקט זיין -- 1. | סטוטש 477 | דזוו.
באטייליקן זיך.

2. זיין א שותף. % ער איז באטייליקט אין דער באנק
מיט א היפשן קאפיטאל.

באטיילן --- טרוו. פארטיילן א געוויסע זאך
צווישן א סך/ עטלעכע מענטשן. % באטיילן מיט [...].
אויף דער שמחה האט מען אלע קינדער באטיילט מיט ניס
און לעקעך.

1870 " אז מע הייבט אן באטיילן דער חברה, די שמשים,
די נושאים, דעם רב - בלייבט ניט אויף תכריכים". 459
קמ, נ' 23, ז' 165 - !!.

1895 " פרעגט אים [דעם אורח] דער בעל=הבית: אפנים
אז א צדיק האט אזוי פיל געלט, אז ער האט יעדן צו 455
באטיילן?. דער אורח |...|: ער האט צו באפעלן איבער
קורחס אוצרות" אמעריקאנישע גליקן,
ווארשא, ז' 6.

1941 " ווען דער אייבערשטער האט באטיילט די אומות
[...]". תי, דברים, לב - 8. 457

||=ונג. =ער (=ין, קע). =עכץ. =עניש.

ם ביטיילן

1625 " (חבלים) אונ׳ די טייל דז צו זיא ראוי זיין
זאל זיא גוט ביטיילן מיט זיינים צורן". סהמ, איוב, 454
כ״א - י״ח.

באטיכלט -- אדי. (שנש?) אנגעטאן אין א טיכל, פאטשיילע. באטיכלטע פנימער. באטיכלטע יידענעץ
פּאַרשט ליק און קיק.
1963 " [...] און ניט צומאכנדיק די טיר האט זי צוריק
אריינגערוקט דעם באטיכלטן קאפ און אריינגעשריגן 459
[...]". זש, טמז, X /27.

באטינופן ‖ [באטינעפן] — טרוו | מארק ווב 1353|.
באדעקן מיט טינוף, צואה. % די פערד באטינופן
דעם גאנצן הויף.

באטינטלען -- טרוו. (שש) 1. פארשמירן,
פארפלעקן מיט טינט. % דאס קינד האט באטינטלט דעם
גאנצן העפט.

2. שרייבן מיאוס, שלעכט. % מען קאן גאר ניט איבע -
לייענען וואס ער האט באטינטלט אין בריוו. ? נ ? 519
באטינקעווען -- טרוו. באדעקן מיט טינק,
שטוקאטורקע (ליים, צעמענט, וואפנע אע). פרוב
% די ווענט זיינען שוין באטינקעוועט, מע דארף זיי
נאך אפקאלכן אדער מאלן.

באטינקעס -- די, מצ. (רוסיצ, נא) דאמענ-
שיך, טופליעס. ? נ ?

1900 " זי מוז מיט כל אמצי כוחות געפינען א חתן,
און מיטל דערצו: א שיינע קלייד, |...| פיינע באטינקעס ,
שפאצירן [...] ". מ. גאטטליעב, זייט געזונד,
נ׳ 4, ווארשא, ז׳ 5. ? נ ?

ב א ט י ס ט -- דער, בא. זייער א דין געוועב פון לייוונט=פעדעם (לייוונט=באטיסט) אדער פון באוול= פעדעם (באוול=באטיסט), ווערט געפארבט אדער באדרוקט מיט פארשיידענע מוסטערן, גענוצט פאר פרויען=קליידער.

1814 " [...] מיט פיין בעט גוואנט האביך מיין בעטל שיין פאר בעט, אויס גהעפט אויף מצרימישן באטיסט ". 471/א
מס. משלי, תקע"ד, ז- 15.

... "אויב איין שניט, אַן געסטקעס [...] פון באטיסט, וועט אויסגיין צו פופצן העמדער ". ממוס, דער פריזיונג.

1974 " זי האט בדעה געהאט אוועקצוגעבן אין אפגעטראגן בלוזקעלע פון בלויען באטיסט". י. עלבערג, אויפן 468/א
שפיץ פון א מאסט, מאנטרעאל, ז' 177.

ב א ט י ס ט ן -- אדי. וואס איז פון באטיסט.
% באטיסטענער קאָלנער. א באטיסטענע בלוזע. א באטיסטן קראַגעלע.

1847 " נאר די באטעסטני קליידער וואס פון לאנד מצרים הער אויסקומען די ווערן מיט איין וויינציג פלעק 473
גיפלעקט". א. פאוויר, גדולת יוסף,ווארשא, ז' ב - I.

1926 " ער איז געלעגן [...] אין א צעעפנט באטיסטן העמד". אפּא, גנו I, ווילנע, ז' 198. 471

" ער האט [...] ארויסגענומען א זויבער באטיסטן [1973 ?] נאָזטיכל [...]". ח. ראזענפארב, דער בוים פון לעבן" 468
III, תל־אביב, ז' 147.

ב א ט י ס פ ע ר ע -- די, =ס. 1. ים=טיפענייש.
% פאראן פיש וואס קאנען לעבן נאר זייער טיף אין ים, אין דער באטיספערע.

2. מכשיר צו מעסטן די טיף פון ים. % די באטיספערע האט געוויזן, אז די טיף פון ים איז אויף דעם ארט 500 מעטער.

ב א ט י ע ר -- ----> באטיאר.

ב א ט י ע ר ע ו ו ע ן -- אטסוו. (שש) 1. זיך אויפפירן אומאנשטענדיק, ווי א באטיאר, פראווען לאָבוזעוואטע שטיק. % הער אויף צו באטיערעווען און ארומשלעפן זיך איבער די שענקען!

2. (שפאסיק) שטארק שטיפן, קאמאנדעווען (וועגן קינדער). % חברה קונדייסים קערן איבער די וועלט, באטיערעווען א גאנצן טאג. ג/ב/482

ב א ט י ק -- דער, בא. ספעציעלע טעכניק צו פארבן זיידענע און לייוונטענע שטאפן מיט מוסטערן.

ב א ט י ק -- דער, =עס. פפ זן באציק. מין פרויענשוך מיט הויכע כאליעווקעס. % ווינטער טראגט זי באטיקעס אויף נידעריקע קנאפל.

1872 " דא איז ניטא אין וואס יום=טוב צו גיין, מען קוקט שוין ניט אויף קיין באציקעס מיט קאלאשן, [טעקסט: קאלאסן]". שלמה קולבאק, מווילנא, דברי שלמה, איידקונען, ז׳ 7.

1935 " אירע ווערטער [...]: "איך דארף באטיקעס, ניט מאגניטבויען מיט דניעפרבויען - האט ער זיך דערמאנט". נויעכ לוריע, א געוויינלעך לעבן, מאסקווע, ז״62. ד/382

ב א ט ל א ז ש א ן -- דער, =עס, פפ פאטלאזשאן/ פאטלעזשאן, באקלאזשאן; אנדערש גערופן אייער=געוויקס

1. געוויקס (Aubergine) פון דער קארטאפל=משפּחה (SOLANACEAE), אין גארטן וואקסן פּאמידארן און באַטלאַזשאַנעס. (SOLANUM MELONGENA)

2. די פּרוכט פון דעם געוויקס, אייער=פאָרמיק, פּיאָלעט אָדער געלבלעך, לויטן מין, ווערט געניצט ווי א גרינס צום עסן. % באַטלאַזשאַנעס זיינען בעסער געזויערטע.

1960 " די ישיבה=בחורים | האבן געלאכט, ווען זיי האבן דערציילט, ווי זיי האבן זיך איינגעביסן אין די באַטלאַזשאַנעס, זיי אראָפּגעשלונגען און זיך נישט א קרים געטאָן ". ש. סימאן, צווייגן, ב"א. ג/482

באַטלי תּש [באַטאַלעסט] -- אדי/אדוו. אנגעטאן, איינגעוויקלט (ווי) אין א טלית.

1946 " זיך געשטופּט צווישן באַטליתטע יידן". ייט, פּוילן, II, נ"י, ז' 248. א/482

1956 " באַטליתט | אדוו |, און באתפּילינט,// יידיש פארעקשנט און יידיש פארווילנט". יג, פון מיין גאנצער מי, נ"י, ז' 27. 482

1973 " א ווענגווייזער איז דא יעדער בוים // צו דער שטאט, // באַטליתט מיט תפילות און טרוים". ר. ה. קארן, גק, נ' 62 - 63, ז' 31. 483

באַטן -- טרוו. אנבאָטן, פּירלייגן (ס'רוב געניצט ביי קויף/פארקויף). % דער קרעמער באַט אים א גוטן פּרייז, אָבער דער קונה קווענקלט זיך נאך.

1864 " ער האט זיי אנגעהויבן צו באַטן געלט" אמד, דער בדחן, ווילנא, ז' 37. 485

ב אַ ט ע ט י ק ו נ ג - די, =ען. (דטשמ)

טעטיקייט, פעולה, באשעפטיקונג.

1912 "די יידישע פרעסע געפינט זיך גאנץ אין די הענט
פון די רוסישע יידן, און גאליציאנער ווערן נישט 494
צוגעלאזט צו קיין שום גייסטיקער באטעטיקונג".
רעד' ג. באדער, יודישער פאלקסקאלענדאר, תרע"ב, ז' 56.

ב אַ ט ע מ ט | באטאַמט | -- אדי/אדוו. 1. מיט א
גוטן טעם, געשמאק צו עסן. % באטעמטער מאכל.
אלע געבעקסן אירע קומען ארויס תמיד באטעמט. |אדוו| .

1882 "עס איז גאנץ גוט אויך מיט דעם קאלק צו לייטערן
דעם בראנדוויין דאס ער ווערט פון דעם ריין און 499
באטעמטער |אדוו| ווי פריער". איבז אל"ק,
| מחבר ?|, דער דאקטער בוך, ווארשא, ז' 11.

1905 "ער פארלאנגט טאקע גוט עסן, עס זאל זיין באטעמט
|אדוו| און קרעפטיק". סדרה 495
שווינדזוכט, נ"י, ז' 8.

1974 "ער האט [...] צוגעשיט א ביסל מער קלייען [...],
ס'זאל זיין באטעמטער |אדוו| און מער נארהאפטיק". 502
י. עלבערג, אויפן שפיץ פון א מאסט, מאנטרעאל, ז' 112.

2. (פיג) גוט, שיין געמאכט, צוציענדיק.

1919 "אונדזערע 'גענאסן' [די הינט], // ביידע בלוט
באדמט, צופן זיך באטעמט |אדוו|, // קוים מיט 500 / באד-1026
אקרעפ זיי צעגאנען". ר' מרדכילע, משלים,
"היינטישע אחדות",

1958 "האט ער [מארקיש] זיין סאוויעטישן ראמאן
[...] געמאכט א ביסל מער באטעמט |אדוו| מיט 498 / באג-15
א פאר אייגענע ראזשינקעס". שנ. יידישע שרייבער
אין סאוויעטן-פארבאנד, נ"י, ז' 236.

1969 " אן ארויסגעשפילטער זאץ זייגער [ש. דזשיגאנס]
איז א קינסטלערישער און באטעמטער צוזאמענטרעף פון 501
פויליש=יידישן חן [...]". יג, טמז, X/26.

קייט. אייגנשאפט אדער מצב פון האבן א גוטן טעם.

1927 "קעפיר אבער, חוץ זיינע נאראפטיקייט און באטעמטקייט,
קען, ליידער, ניט אויסגעניצט ווערן [...]". 504
מ. לענסקי, מאדערנער פאמיליענקאלענדאר, ווארשע, ז' 250.

באטעמען [באטאַמען] -- טרוו. 1. צוגעבן טעם,
מאכן געשמאק צום עסן. % די קעכין באטעמט די
פיש מיט א ביסל צוקער.

1972 " די יהוד פון אייראבא [=אייראפע] האבן זיך
אויסגעלערנט צו באטעמען זייערע שפייזן מיט שמן=זית". 506
חיין=שמעוני-בערג, גק, נ' 75, ז' 177.

2. (פיג) מאכן בעסער שענער, צוציענדיקער. % דער
מגיד האט באטעמט ~~[...]~~ זיין דרשה
מיט שיינע משלים.

1973 " צו באטעמען זייערע רייד [...] האבן טייל תלמידי=
חכמים אריינגעווארפן [...] גריכישע ווערטלעך". 505
מורג, 6, נ"י, ז' 68.

באטעמען זיך -- אומוו. דערקוויקן זיך, פאסמאקעווען
זיך מיט א גוטן מאכל/געטראנק. % די געסט באטעמען
זיך מיט די אויסגעשטעלטע געריכטן און וויינען.

1969 " די בעל=עגלהס האבן זיך אפגעשטעלט ביי דער
קרעטשמע [...] באטעמען זיך מיט גלילעס א זיס=און= 507
זויערס" מ. שעליובסקי, איק, פסח=נומער.

באטעס - במ. (רעג. ליטע) גרויסע, שווערע טופליעס
[לעמכענאס, ז' 67].

<Lit: batas

1153

ב א ט ע ס ע ן --- ~~[illegible]~~ ארומטעסען.

ב א ט ע פ ע כ ט -- אדי. [illegible] באדעקט מיט טעפעכער.
% באטעפעכטער זאל. די טוריסטן באקוקן די באטעפעכטע
ווענט פון דעם פאלאץ.

1947 " דורך אלע דיינע שטיבער די באטעפעכטע [...] גייט
[...] אזא טערפקע, ערדיש=זויערלעכער ריח". מבא, 511
א דור, נ"י, ז' 206.

1957 " [...] דער מומעס עלטער יינגל [...] זיצט
אויסגעבויגן אויפן באטעפעכטן דיל". זש׳ פאריזער 521
צייטשריפט, נ' 17, פאריז, ז' 136.

ב א ט ע ק -- דער, =עס. (פאלאנ, נא) 1. קליינע,
בייטש, בייטשל. < P: BATEK

2. שטעקל.

1922 " שמען מעגסטו דיך ! דעם באטעק נעמט מען אין
דער האנט און מען גייט ארײַן צו איר - זי איז 512
דיין ווייב". אש, דער בונד פון די שוואכע, ווילנע,
ז' 217.

1946 " די זעלבע הענט, וואס האבן געהויבן די אייזנס,
[...] די באטעקעס איבער די קעפ און לייבער פון די 516
יידן [...] ". אש, ברענענדיקער דארן, נ"י, ז' 203.

ב א ט ע ר כ ע ן -- טרוו. 1. (שש) אפנארן,
באשווינדלען. % דער ציגיינער האט אים גוט
באטערכעט, דעם שוטה.

... " [...] ווייסן זיי ניט, ווער עס האט זיי באטערכעט.
זש, [? ווו? ווערק?]. 517

2. (וואלג) בועל זיין.

3. (שש) „צעהושן, פארטומלען.״ % „ער זיצט ווי א באטערכעטער״ [קטוו].

באטערכען זיך -- 1. „באנארישן זיך״ | קטוו |.

2. „שטעכט בעל=הביתעווען״ [קטוו.].

522

(פֿגל באַטאַרעו(ס).)

באַטעריע I -- די, =ס, (מיל) אָפטייל פון ארטילעריע, באשטייט פון א באשטימטער צאל הארמאטן, ארער מינעווארפערס, ראקעטן מיט דעם נייטיקן פערסאנאל פון באדינונג.

1923 " דעם שונאס באטאריע האט כסדר אהער געהאגלט מיט שווערע שטיקער מעטאל און אונדז אין אלע זייטן

196

צעזייט". א. זאק, אונטער די פליגל פון טויט, ציט אנט, ז' 263.

1956 " פיר זיינע זין האבן אין פעלד באדינט א באטאריי [...] ". פמ, מלחמה, II, נ"י, ז' 346.

187

באַטעריע II -- די, =ס. (פיזיק) פאַרבינדונג פון עטלעכע עלעקטרישע שטראָמקוואַלן (גאַלוואַנישע עלעמענטן, טרוקענע אד"גל) כדי צו באַקומען מער אָדער שטאַרקערן שטראָם. % די עלעמענטן אין אַ באַטעריע קאָן מען פאַרבינדן אָדער פּאַראַלעל אָדער אין אַ ריי, איינער נאָכן אַנדערן. מע דאַרף שוין ווידער אָנלאָדן די באַטעריע.

|| באַטערייקע -- די, =ס. קליין עלעקטריש טאַשן=לעמפּל. % שמאָלער ליכטפּאַס פון אַ באַטערייקע האָט אים אַ שלאָג געטאָן אין די אויגן.

באַטעריע III -- די, =ס. אַ צונויפשטעל פון מוזיקאַלישע קלאַפּ=אינסטרומענטן. (פּויקן, טאַצן אא) % אין אַ דזשאַז=אָרקעסטער שפּילט די באַטעריע די הויפּטראָלע.

באַטפּאַרט -- דער, =ן, ס׳רוב געניצט אין מצ. הויכע שטיוול מיט כאַליעווס, וואָס זיינען אויבן ברייט צעעפנט.

1937 " איז דער גאַראַדניטשע אַרויס אין אַ מונדיר, מיט אַ שפּאַגע, אין גלאַנציק אָפּגעפּוצטע באַטפּאַרטן". ה. ראַבינקאָוו, רוונן בורלעס, זש׳ פאַרפּאַסט, נ׳ 3 (5), בירעבידזשאַן, ז׳ 170.

ם באַטץ קנעכט - דער, =ן. מאַטראָס פון אַ שיף (באָט).

| ?.. | " נון האָט דער קאַפּיטאַן גלייך ביפעהלין עש זאָל זעקס באַטץ קנעכטן איין קליין שיף נעמען און דאַהין פאַהרן". | הירש ווירמש, איינע שיינה היסטאָריאַ פאָן פּרינץ גאַלאַנטי אויש פערסיען [...], קאַרלסרואַ, | ז׳ 10 |.

515

באַטקאַ -- דער, =ס, ווייכער ס׳ (אוקר)

1. אַ פֿאָטער. 39 .ז 13

Uk: БАТЬКО

2. אַטאַמאַן, אַנפֿירער פֿון אַ באַנדע אוקראַיִנער, בעת דעם בירגערקריג אין רוסלאַנד (1918 - 1922).

% אין דער געגנט רודעוועט די באַנדע פֿון באַטקאַ מאַכנאַ און מ׳האָט זיך מורא פֿאַר אַ פּאָגראָם.

1954 " קומט דער באַטקאַ אין גאַלאָפּ". מלה, די גילדענע פּאַווע, נ"י, ז׳ 55. 523

באַטקע -- (גנ) שטעטל און געגנט פֿון גראָדנע.

~~באַטקע -- (גנ) שטעטל אין געגנט פֿון גדאָדנע.~~

גוט!

באַטקער טאַרבע=גנבים -- (שלש) צונעמעניש. 524

באטראַג -- דער, =ן. (ארכ? דטשמ?) „באטרעף, סומע (אין קויף / פארקויף) " % „דער באטראַג פון דער סחורה איז צוואנציק טאלער" [קטוו].

באמ: ניטא קיין שום ציטאטע. ביי סטוטש ניטא.

באַטראַגן -- [באטראגענע - ר], פאדי/ פאדוו. פון באטריגן.(דטשמ? ארכ?) 1. אפגענארט, באשווינדלט, פארראטן.

1882 " און אויב ער איז על=כל = פנים א באטראגענער באטריגער - ער מיינט ווייניקסטנס ביי זיך, אז ער איז עפעס". ייפאל, II/ 25. 532

1908 " דו רופסט אום הילף און בלייבסט באטראגן | פאדור | דו זעסט די ענדע פון דיין יאגן". מר, שריפטן, ב' I, נ"י, ז' 73. 533

סבאטראגן/ בטרוגן.

1.

1760 " עקוב הלב מכל (ירמיה יז - ט) בטראגין, כל שפירושו תרמית או עוות ". מלים לאלוה, בערלין, דף 94/ב. 534

MHD: BETRÖGEN

2. פארבלענט [?].

1544 " ער | גלית צו דודן | שפראך נון בישטו איין קינד אונ' הושט נוילך גיזוגן.// ווילשטו מיט מיר שטרייטן זוא בישטו וואל ביטרוגן ". שב, פערז 358. 531

ם | באטראגן II | בי טראגין זיך -- אוטנו. באטרעפן, אויסמאכן (די סומע).

סחורה בטראגט זיך 100 טאלער.

1763 " ווען דיא שבעה ימים פר בייא זיינין זאל אך

ווירום זוא פיל כמספר שמי [...] לעניים מחלק ווערדן 529

בטראגיט זיך צוזאמען ארבע מאות שבעים שוק קורנט".

צוואת האשה מרת פעסין [...], אין ספר "מיכאל",

ציט מאסף לתולדות היהודים בתפוצות, ב, ת"א, 1973,

ד' כ"ד.

1774 " ע"כ בטראגן זיך הסחורות ביחד סך [...] גיט

אב נאך פאלגנדי הודאות פר פראכט ומכס". י. מארשן, 537

חנוך לנער, פיורדא, תקל"ד, דף ח - ?!.

באט - 42.

באטראַכט I - דער, באַ. 1. פּלאַן, אידעע, כוונה.

1948 " ס'האט דאס באשעפעניש - ווי ס'טרעפט א מאל -

550 // איבערגעשטיגן דעם באטראכט פונעם באשעפער //

און האט דעם שווארצן פיסק פון בליי און שטאל

// אים אליין צעעפנט". פמ, ... ז' 340.

2. איינזען, אַכט, זינען. נאר אין די אויסדרוקן:

נעמען אין באטראכט - האבן אין זינען, רעכענען זיך מיט עפעס. % אלץ אין באטראכט גענומען.

1975 " [...] נעמען אין באטראכט אלע אומשטענדן און

573 באדינגונגען". נ. קלין-מור, אלגעמיינער זשורנאל, I/10.

ניט קומען אין באטראכט - ניטא וואס צו ריידן דערפון, אויסגעשלאסן.

1968 " איך וויל נאר אנווייזן אויף איין עלעמענט,

572 וואס קען ביי די ארטאדאקסן גאר נישט קומען אין

באטראכט [...]". בצג, טמז, III/31.

באטראַכט II - פאדי/פאדרו. 1. באקלערט, מיושבדיק.

1894 " ער איז געוועזן זייער א קלוגער און א געשיקטער

9409 - בו מענטש, אויך א פריילעכער און א באטראכטער".

איבן א. מ. בן זאב דאך, |פון וועמען?|, דיא

פאנטאזיע רייזע, ווארשע, ז' 7.

1939 "לאמיר זיך וווינטשן בעסערע, פארזיכטיקערע,

549 באטראכטערע אויספארשונגען". ימ, קוד.

2. בכיוונדיק, פלאנירט.

1908 " דער געבאט 'לא תרצח' פארבאט נישט נאר א

547 באטראכטע רציחה, נאר אויך יעדע זאך וואס פירט

דירעקט אדער נישט דירעקט צו פארקירצן דאס מענטשלכע

לעבן". דר' לעסטער, מעדיצינישע מיטלען, ווארשע.

43.

באַט –

1964 "דערפֿאַר איז זיין [כרושטשאָוס] באַשיצן ירדן־
561 וואַסער געווען אַן אָפֿענע און באַטראַכטע דערקלערונג
פֿון שנאה צו דער יידישער מדינה". יג, טמז,
V/15.

[...]

← 46 פל' 5

באַטראַכטונג – די, =ען. 1. אַקט אָדער
רעזולטאַט פֿון באַטראַכטן ב' 1.

1946 " ממילא זיינען אויך פֿאַר דער קינסטלערישער
592 קריטיק דעם העלדס מיינונגען נישט קיין אָביעקט
פֿון זעלבסטשטענדיקער באַטראַכטונג [...]".
שב, דערציילערס און ראָמאַניסטן XI, נ"י, צ' 436.

1968 " מען האַלט אין איין צונויפֿקומען זיך, ניין,
588 צונויפֿפֿליען, אויף מיטינגען, קאָנגרעסן, באַראַטונגען,
באַטראַכטונגען – מכוח ראַטעווען פֿון אַסימילאַציע".
ד. ה. זיידמאַן, טמז, III/22.

2. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון באַטראַכטן ב' 3.

1882 " [...] מוז די באַטראַכטונג פֿון די האַנטשטריכן
געשען נאָר בשעת דער מענטש איז אין איינעם רויִקן
צושטאַנד (במזג השווה)". מ. אַ. גאַלינן, חכמת הרוב, ווילנע, צ' 1.

3. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון באַטראַכטן ב' 4. % מעדיצינישע
באַטראַכטונג.

ם ביטראַכטונג.

1. ←----

1661 " דען איך ווערד ביטראַכטן אין דער ביטראַכטונג
589 דער פֿור נופֿט [פֿאַרנונפֿט] די אורדנונג דער גישעפֿטן".
יוסיפון, 2, אַמשטערדאַם, דף ש"ב.

1716 " אונ׳ ביטראכט פר דייך זיל אזו איין ביטראכטונג
וועלכי דיינש גלייכן קומט, אונ׳ דש מיט דייך 587
שכל איבר איינש קומט". חה 1, קכ - 2.

.2 ←---

1744 " אונ׳ נידרט ווידר פון דיא ביטראכטונג דיא
מזלות צו דיא ביטראכטונג דיא וואונדר דיא זיך 580
פינדן אין דיא ערדן". בע, ד - 1.

באטראַכטן - טרוו. פאר באטראכט.

1. באקלערן (אן עניך), זיך מישב זיין וועגן עפעס.

1881 " איך איינעם [...] באטראכטן נאך טיפער מכח
די עניינים, וואס מען דארף טאן נאך שבת". 657
מ. א. שאצקעס, דער יודישער פאר־פסח, ווארשע,
ז׳ 32.

... " איי וואס וועלן טאן יידן אַן גלות? פאר וועמען
וועלן זיי זינגען 'מה יפית', ביי וועמען וועלן 640
זיי זיין תקיפים [...] - דאס וועט מען צייט האבן
צו באטראכטן, אם ירצה השם, שפעטער". ממוס,
אסיפות, ז׳ 8.

1962 " איך קען קיין מאל ניט פארגעסן, ווי [...]
טיף ער פלעגט באטראכטן אן עניך ". ה. ראזענפעלד, 665
זווהיל (נאוואגראד-וואלינסק) ת"א, ז׳ 65.

2. אפשאצן עפעס/עמעצן אויף א געוויסן אופן, האלטן
(מיט די פרעפ ווי, פאר).

1918 " ביי דעם גרעסטן טייל פון די בעסטע גריכישע
פילאסאפן ווערט דער אינדיווידוום באטראכט ווי 617
ארויסוויקלונג פון א קראפט [...]". בן נתן,
זש׳ דאס נייע לעבען, פעברואר, ז׳ 29.

1953 " דער רמב"ם, למשל, באטראכט די אלע געזעצן
פאר פראקטיש אנווענדבארע". גריב, איד און וועלט, 663
נ"י, ז' 289.

1964 " די נייע לערער באטראכטן זייער ארבעט אלס
אן איבערגאנגס-פעריאד צו זייער ספעציעלער פאך". 624
בצג, טמז, XII/8.

3. באקוקן, % באטראכטן עמעצן מיט גיריקע אויגן.

... " מען הויבט אן איינער דעם צווייטן צו באטראכטן
און אויספרעגן: פון וואנען איז א ייד? וווהין 660
פארט ער?". ממוס, שם און יפת, ז' 6.

1951 " די קימפעטארין איז געלעגן און האט נאר
באטראכט די דאזיקע ווייבער". [illegible], ז' 27. 627

1974 " ער האט מיך באטראכט פון אויבן אראפ, פון
אונטן ארויף און געזיפצט". באש, פאר, 615
III/15.

4. (ספעצ) באקוקן, אויסהערן א קראנקן דורך א דאקטאר.

1939 " בכלל האט מען געזען, אז |דער דאקטער| איילט
זיך עפעס ניט דאס מאל, ווי ער איז געוווינט - 626
באלד צו באטראכטן, אפזאגן און צו פארשרייבן וואס
ער דארף". דער ניסטער, די מישפאכע מאשבער,
מאסקווע.

|| באטראכטער - דער, =ס. אבסערוואטאר.

1972 " אויך פרץ מארקיש איז ניט סתם קיין אביעקטי-
ווער באטראכטער, ניט סתם א רעגיסטראטאר פון 693
עמפירישע פאקטן". ל. פאדריאטשיק, גק נ' 77,
ז' 53.

באטראכטקייט – די, בא. באקלערטקייט, באדאכטקייט.

1973 "דאס פארמרוזשעטע אויג, וואס קוקט אין דער טיף פון זיך גופא, האט דורך די יארן פון ביטערע דערפארונגען אויך אונדז געמאכט זען די אבסער־וואציעס פון דיכטער, וואס האט זיי געגעבן דעם זיך פון טיפערער באטראכטקייט, פון נייער מחשבה". מ. וואלדמאן, סביבה, יאנואר, ז' 49. 696

באטראכטן זיך – אוטוו. איבערקלערן א זאך נאך א מאל.

... "אדרבא, באטראכט זיך נאר אליין – האט ער מיר געגומען איינריידן". ממוס, אין א שטורעם צייט, ז' 51. 684

פפ: באטראכטן אן אתרוג – באקוקן זייער גענוי.

ביטראכטן

1. <----

1677 "האב איך דאס ספר רפואות גימכט, אויס כל ספרי רפואות וואול בטראכט [...]". ר' משה רופא [...] מק"ק מעזריטש [...], ירושת משה, ווילמרשדארף. 562

1716 "גלייך אז דש גלויבן פון דיא איינקייט פון גאט, מוז מן ביטראכטן אוב מיר זיינן שולדיג דרויף צו דעקען מיט אונזר שכל". חה, – 2. 673

.47 .Ƨ

באַטראַנען -- טרוו [?]. (שנש) פאַרנעמען דעם
טראַן, זעצן זיך אויפן טראַן.

1965 " די זון קומט אויף איר טראַן באַטראַנען ".
? נ ? מאל, ליכט פון דארנבוים, ב"א, ז' 104. 698/א

באַטראַסקען זיך -- אוטוו. (וווּלג)
"באַמאַכן זיך, אָנדאַסן" [קטוו]. 698

זכות אבות האט זיך אים באַטראַסקעט - (שלש)
" וועגן עמעצן וואס ס'האט אים פלוצעם אנגעהויבן
גיין אלץ מזלדיק אדער פאַרקערט" [קטוו]. 698

(שנש?)
באַטראַפֿן -- טרוו. לייגן דעם טראַף, אַקצענטירן,
באַטאָנען. % אין יידיש באַטראַפֿט מען געוויינטלעך
דעם שורש פון וואָרט.

באַטראַפן -- אדי / אדוו. [סטוטש 512]. אין
א שווערן געמיט=צושטאַנד, דערשלאָגן, אַנטוישט.

באַטראַפנט -- אדי / אדוו. באַשפּריצט מיט טראָפּנס
(טוי, רעגן, וואַסער).

[63]
1932 " א געל קעלבל [...] האט געצופּט דעם טוי=באַטראָפּנטן
גראָז" נויעכ לוריע, אַ מיטלויפער, זש' די רויטע 704
וועלט, נ' 5, כאַרקאָוו, ז' 58.

1943 " די בערג מיט טוי זיינען פרימאָרגעדיק באַטראָפּנט
פמ, פאַר פאָלק און היימלאַנד, מאָסקווע, ז' 86. 704

ב אַ ט ר אַ ק – דער, =עס/(זן) =ן. (רוסיש)

א לוין-ארבעטער ביי א פריץ אדער ביי א רייכן

פויער. R: батрак.

1905 " די אלע פויערים, וועלכע האבן איצט א שטיקל

ערד כדי חיונה אויף לחם צר ימים לחץ, וועלן מוזן 709

ווערן באטראקן ביי דעם גרויסן גוטס-באזיצער".

בן חופש, א פאליטישע אדער סאציאלע רעוואלוציע?,

ז' 22.

1951 " אין די ליטווישע און ווייסרוסישע דערפער

האבן ניט אויפגעהערט צו בונטעווען זיך די 708

'באטראקעס', וואס האבן אויף דערשלאגן זיך צו

א בעסערן געצאלט און מער אפרו". א. קאצענעלנבאגען,

25 ליטע I, ז' 383.

|| באטראטשקע – די, =ס. ווּמ פֿון באטראק.

1929 " מיר פירן אן ארבעט מיט די הויז-ארבעטערינס

און מיט די באטראטשקעס". מ. טייטש, ארום דער 542

פאבריק, ז' 172.

ב אַ ט ר ו ג -- דער, =ן. (דטשמ? ארב?) אפנארערײַ,

שווינדלערײַ, רמאות.

1941 " פון איר מארך טוט זיך ניט אפ דריקונג און

באטרוג ". תי, תהילים, נה – 12. 711

1964 " און אלץ ארום איז ליגן און באטרוג". חב. חורבן

פוילן, נ"י, ז' 182. 710

ם בטריג.

1676 " אונ' אלי בטריגן אונ' לייכונג זיי איינר ביז

הברותא |...|". ברנט שפיגל, פפד"מ, פרק ה'. 808

ם | באטרויען | ב י ט ר ו י א ן / ב ע ט ר ו י ע ה ן – טרוו.

געטרויען, אנפארטרויען, פארלאזן זיך (אויף).

1716 " אונ' ביטרויא דייך סוד אנדרשט קיינם אז אן

דען אליר בעשטן פון דיינן פריינד". חה I, אמשטרדם, 714

דף קלו – T.

| סוף |XVIII| " בעטרויעה נאר אויף גאט // דאס איזט דאס

ערד כדי חיונה אויף לחם צר ימים לחץ, וועלן מוזן 709
ווערן באטראקן ביי דעם גרויסן גוטס-באזיצער".
בן חופש, א פאליטישע אדער סאציאלע רעוואלוציע?,
ז' 22.

1951 " אין די ליטווישע און ווייסרוסישע דערפער
האבן ניט אויפגעהערט צו בונטעווען זיך די 708
'באטראקעס', וואס האבן אויף דערשלאגן זיך צו
א בעסערן געצאלט און מער אפרו". א. קאצענעלנבאגען,
25 ליטע I, ז' 383.

|| באטראטשקע - די, =ס. וומ ~~פון~~ באטראק.
1929 " מיר פירן אן ארבעט מיט די הויז-ארבעטערינס
און מיט די באטראטשקעס". מ. טייטש, ארום דער 542
פאבריק, ז' 172.

ב א ט ר ו ג -- דער, =ן. (דטשמ? ארב?) אפנארעריי,
שווינדלעריי, רמאות.
1941 " פון איר מארך טוט זיך ניט אפ דריקונג און
באטרוג ". תי, תהילים, נה - 12. 711
1964 " און אלץ ארום איז ליגן און באטרוג". חב, חורבן
פוילן, נ"י, ז' 182. 710

ס בטריג.
1676 " אונ' אלי בטריגן אונ' לייכונג זיי איינר ביז
הברותא |...|". ברנט שפיגל, פפד"מ, פרק ה'. 808

ס | באטרויען | ב י ט ר ו י א ן / ב ע ט ר ו י ע ה ן - טרוו.
געטרויען, אנפארטרויען, פארלאזן זיך (אויף).
1716 " אונ' ביטרויא דייך סוד אנדרשט קיינם אז אן
דען אליר בעשטן פון דיין פריינד". חה I, אמשטרדם, 714
דף קלו - T.
| סוף XVIII | " בעטרויעה נאר אויף גאט // דאס איזט דאס
בעסטע לאט // דער שחרית מנחה אונד מעריב גיבאטטען האט". 715
א העלענדיש=יידיש כלה=ליד, מ. הילעסום [פילעסום?],
אמשטרדם, ציט פש II, ווילנע, 1930, ז' 341.

באטרויערן -- טרוי. אויסדריקן טרויער, זיין
טרויעריק, באקלאגן. % מיר וועלן איביק באטרויערן
די קדושים פון דער אומקום=תקופה. זי באטרויערט
דעם איינציקן זון, וואס איז געפאלן אין דער מלחמה.

1870 " עס איז אונטער [צווישן] די סאלדאטן געווען א סך
אזעלכע, וואס האבן באטרויערט זייערע חברים, וועלכע 726
זענען געפאלן אין קריג ". קמ, נ' 48, ז' 359 -!!!.

[...] " אים האבן באוויינט און באטרויערט א סך מענטשן".
י. אדוען, דער שלעזישער גר=צדק, בערלין, ז' 28. 732 באוו 433/א

1947 " נישטא קיין טרויער אויף צו באטרויערן // דעם
חורבן פון ירושלים". צייט, גל, I, נ"י, ז'146. 733

ם ביטרויארן.

1713 " אונ' זייא ביטרויארט אונ' ביזארגט וועגן דיא
גידעכטניס פון ציון אונ' ירושלים ". מחזור, 1, 717
שלש רגלים (מיט אורחות חיים), אמשטרדם, דף טו -1.

1744 " [...] דער וייל שטערבט ער אונ' ווערט פון זייני
לייט ביטרויארט ". בע, זולצבאך, דף ז - 2. 716

באטרונקען -- אדי / אדוו. 1. שיכור,
באזויפט. % דער באטרונקענער בחור איז ארויס
פון שענק און האט אנגעהויבן צו בושעווען אין גאס.

1889 " זיי זיינען זיך ארייגעגאנגען [...] זייער מיד פון
~~פון שטעג און טעג~~ באטרונקען"! אדרבא! ד. טאיב, 746 ווען אין פעסט
דער קדיש [...], ווילנא, ז' 70.

1927 " [...] און לאך מיט זיי,// און הויך, ווי פון
א וויסט באטרונקענעם,// זאל קלינגען דיין געלעכטער". 747
מלה, אין ניו-יארק, ווארשע, ז'...

1947 " אין דעם זענען אנגעגאנגען צוויי אויסטראלישע
זעלנער, פארשטייט זיך, א ביסל באטרונקען/ ~~אדורכ...~~ 745
סעג, מיינע זיבן יאר אין תל=אביב, קי"ג, ז' 32.

2. (פיג) שטארק דורכגעדרונגען, באהערשט פון עפעס א געפיל, איינדרוק. — א באטרונקענער פון פרייד.

1939 " און א באטרונקענער פון דער ווייסער שטילקייט, פון דער שטאלצער מעכטיקייט, פלעג ער זיך פריילעך 749
צעזינגען". כאים גילדין, פליגל, קיעוו, ז' 138.

באטרונקענהייט — אזוי ווי א מצב פון זיין באטרונקען.
באטרונקנקייט. 1. שיכרות, פון שיכורהייט.

2. (פיג) מצב פון זיין באהערשט דורך א געוויסן געפיל, געמיט.

1931 " לויפט אן אין צעשפילטער פרייד א כוואליע...
ווערן מיר די קינדער גלייך אין באטרונקענקייט 736
פון גליק און זינגען ברויזיק דאס כוואליקע ליד".
ש. ה. קעלמאן, באגינען, פיאטרקאוו = טריב. ז' 6.

באטריב -- דער, =ן. (דטשמ?) 1. פראדוקציע, פאבריקאציע.

1905 " דעריבער מוז די געזעלשאפט אליין איינריכטן
אזעלכע טרעסטן [...] אין אלע פאכן פון באטריב 751
אין דער גאנצער מדינה". לאזאר איגניס, דער וועג צום אייביגען גליק, ווארשא, ז' 33.

2. פאבריק, אונטערנעמונג.

1894 " דער אונטערגאנג פון די קליינע באטריבן [...]
איבז ב. פייגענבוים, פון ק. קויטסקי, דער סאציאליזם 778
פון א' ביז ת', נ"י, ז' 15.

ב א ט ר י ב ט -- פאדי/ פאדרו. פון באטריבן.
פאראומערט, פארטרויערט, צעקלעמט. % דאס באטריבטע
הארץ. די גאנצע משפחה גייט ארום באטריבט | פאדרו |
צוליב דער באבעס קראנקייט.

1900 " ער [דער קוריער] איז געקומען צום קעניג
761 זייער באטריבט | פאדרו | און באזארגט". י.י.יאקובזאהן,
המאיר לארץ, מיננעאפאליס.

1912 " עס קוקן שטיל מיין מאמעס אויגן די באטריבטע
794 [...]". דא, מיינע לידער, ווילנע, ז' 10.

1947 " [...] זיך אראפגעלאזן אויף א ברעג פונעם שליטן
750 און א באטריבטער געבליבן אזוי זיצן". ה. דאבין,
אויף ווייסרוסישער ערד, מאסקווע, ז' 282.

ם ביטריבט / בטריבט.

1648 " [...] אויף יום ב' צו מארגנש מיט ביטריבטן
766 הערצן // דען גנצן טאג אונ' מיט אונ' טרויאריקייט".
מגלית ווינץ, אמשטרדם, ת"ח.

1743 " דא איז מיין טאכטר נון שון עטליכי (חדשים)
771 איין בטריבטי (אלמנה) גבליבן". מ. מן, שארית
ישראל, אמשטרדם, דף כ"ח.

ב א ט ר י ב ן -- טרוו. 1. פארשאפן צער, עגמת=נפש,
מאכן טרויעריק, אומעטיק; ס'רוב געניצט אין פאסיוו:
באטריבט זיין/ווערן.

1814 " דער טועט אי זיך און גוטץ וואס גייט אום מיט
792 חסד, אנאכזר [אן אכזר] אבער בטריבט זיין אייגנום
פריינט". מס, משלי, י"א - 17. תקע"ד.

1888 " אט אזעלכע געדאנקען האבן זיך געדרייט ביי הערשעלן
איך קאפ, און ער איז געווען שטארק באטריבט, אויס 765
מענטש". ממוס, דאס ווינטשפינגערל, ציט אויסג,
[illegible], ווארשא, 1911, [illegible], ז׳ 105.

1927 " גאָטריי צו איר מאן איז געווען יענע רוזשא,//
און דאס האט יאבלאווסקין גאר ביטער באטריבט". 793
מלה, אין ניו=יארק, ווארשע, ז׳ 50.

1966" געמיינט, אז איך בין סתם אזוי באטריבט, //
ווייל איבער גאר דעם וואלד א רעגן זיפט". האל, 796
מיין אויצר, מאסקווע, ז׳ 186.

2. מאכן טריב, אומדורכזיכטיק, מוטנע, ניט לויטער.
% די קינדער ווארפן שטיינער און באטריבן דאס לויטערע
וואסער פון דער אזיערע.

|| באטריבער -- דער, =ס. (ארק) פייניקער, דער
וואס פארשאפט ליידן, צרות.

1805 " [...] איז אלי צייט [...] די נארישי וועלט
זיין באטריבר און לאקערט אויף זיין בלוט". 804
איבז א פאוויר, בחינות עולם, זאלקווא, תקס"ח,
דף ו׳ - 2.

1872" זאגט אחאב צו אליהו: דו באטריבער ישראל. ענטפערט
אליהו: איך האב ניט באטריבט ישראל". צו"ר, 803
[illegible] הפטורה [?].

ם ביטריבן / ביטרויבן,

---------> 1.

[...] " ווילסטו זי [illegible], [די יידן] ביטרויבן //
ווער זול דען די תורה אויבן". מגילה מינכן, 775
דף מ/92 א.

1676 " וועה דן די קלוגין ואט, אונ׳ איר הערץ איז
פרוילך, אונ׳ דיא נארין זיין הונגריג אונ איר 769

הערץ איז בטריבט ". ברנט שפיגל, פפד"מ, פרק ח.

1783 " יום שבת מיין הערץ איז ניט בטריבט |...|".

א. קירכהאן, שמחת הנפש !!, פיורדא, תפ"ז. דף ב-!!. 763

--------- 2.

1676 " אין מסכת נידה שטיט אין אירם בהעפטן זול מן דען

ניט ואל האבן מיט עשן און טרינקן צום בטריבן דען 797

זומן [...]". ברנט שפיגל, פפד"מ, פרק לה.

|| בטריבטעניס -- דאס, =ן. צער, פיין, טרויער, צרות.

קלעמעניש.

1679 " דעם גאט דער מיך דר הערט האט אם טאג מיינש

ביטריבטניס". בליץ, בראשית, לב - ג. 784

1743 " אונ׳ נון איצונד זיינן מיר אין דיא בטריבטניס

גלייך דען היינטיגן טאג דען איר [די עלטערנס] 783

זינד מוזן מיר ליידן ". מ. מן, יוסיפון, 4, אמשטרדם,

דף יח.

בטריבטהייט.

1743 " אונ׳ פר קער אונזר טרויאריקייט צו פרייד אונ׳

אונזר בטריבטהייט צו לושטיקייט אונ׳ צו (יום טוב) 788

מ. מן, יוסיפון, 4, אמשטרדם, דף יז - 2.

ביטריבטער הייד.

1743 " דא גינג דר מוהל ביטריבטר הייד מיט דען בעל ברית

[...] ". קב הישר, 2, פיורדא, דף כט. 787

בטריבניס / בטריבניש -- דזונג בטריבטוניס.

1748 " דארט בלייב איך ליגן אונ׳ קען ניט אויף שטין

ארויז קען איך ניט גין אן דען זעלביגן טאג זייך 801

פינשטרניס אונ׳ בטריבניס". י. מ. עפשטיין, סידור

תפילות, אמשטרדם, דף סא.

1791 " זיא איז דר אנפאנג פון מיין פר דארב, אונ זיא
האט שולד אן אללי מייני בטריבניש". [איבד?] 776
מעשה עמינדב, פפד"א, תקנ"א, דף ו' - 2.

באטריבר / ביטריבר / בטריבר.

1713 " דיא ווארן איבר ענטפרט צו איינר מפלה ווייל
זיא ווארן מייני בטריבר גוועזן אין מצרים". 806
מחזור, חלק שני, שלש רגלים, אמשטרדם, דף קט - 2.

בטריברייא.

1716 " אונ' ער שפראך יפתח, אהה איך קלאג מיין טאכטר,
קניען דוא האשט מאכין קניען מיך, אונ' דוא בישט 807
גיוועזין אין מיין בטריברייא ". סהמ, שופטים,
ווילהרמרשדארף, דף ל - I.

באטריגן -- טרוו, פאר באטראגן.
(דטשם ?) אפנארן, באשווינדלען.

1865 " צייט מיין לעבן האב איך קיין מענטשן ניט
באטראגן, און דיר א פשיטא ניט ". ג. י. ראוויטש, 538
ריב משפחה [...], ווילנא, ז' 19.

1908 " ארום די נאטור האט געקוקט און געשוויגן. //
א, ווער האט גערעכנט, די זאלסט מיך באטריגן. 830
מר, שריפטן!, ז' 46. נ"י,

1935 " מע טאר נישט פאפען (באטריגן) איינער דעם
אנדערן ביי געלטזאכן ". | מחבר?|, ספר המצות, 828
ווראנאוו [אונגערן ?], נ"ט.

באטריגער -- דער, =ס אפנארער, שווינדלער, פאלשער
מענטש, אפעריסט.

1871 " [...] גיי מיר דאך פון די אויגן ארויס //
דו באטריגער, אפשיילעכע מויז!". א. ב. רוף, 846
דער זיכור [...], ווארשא, ז' 4.

55 . באט -

1943 " שרפֿענדיקע שינאה - צו פּרומאקעס, גאט=באטריגער".
מבא, דער גייער, נ"י, ז' 284.

1956 " ער איז אנטשטאנען אין יאר הונדערטן פון שטרייט,
840 געבענטשט פון שטיבלעך ארעמע קעגן פּאלאצן און
באטריגער". פּמ, מלחמה, II, נ"י, ז' 160.

באטרעריי באטרוגעריי -- דאס, =ען. אָפּנארעריי, שווינדל.

[אנהייב צוג] " מען מוז עפנטלעך דער וועלט צו וויסן
849 טון, אַז זיי זענען שווינדלערס, און זייער פרומקייט
איז אַלויטער באטריגעריי". גענארטע וועלט,
צייט אויסג. מאסקווע, ז' 58 |?|.

1898 | " | ... | האב די וועלט מיט אירע באטריגערייען
849/א נאך ניט געקאנט, איך האב געמיינט, אז איינער זאגט
עפעס [...] ארויס, מיינט ער עס אויך מיט דעם הערץ".
מ. מ. אויזערקיט, דער פּריוואטלעהרער, דראהאביטש,
ז' 8.

באטריש באטרוגעריש -- אדי/ אדוו. שווינדלעריש, פאלש, גענארט.

1884 " די גרעסטע קונסט פון אלע באטריגערישע קינצלעכקייט
1548 באט [...] איז די בויכריידעריי". אמד, שבתי צבי,
ווילנע, ז' 26.

1897 " [...] נאר זיי [די ארבעטער] אליין מיט זייער
אייגענער קראפט, ניט האפנדיק אויף קיינע באטריגערישע
פארשפרעכונגען [...] קענען [...] פארבעסערן זייער
לאגע ". זש' דער אידישער ארבייטער, נ' 4 - 5,
פרעסבורג [?], ז' 13.

MHD: BETRIEGEN

ם ביטריגן · באטריגן

1544 " אוי וויא שפראך דיא ורויא וויא הושפטא
832 מיר ביטרוגן " שב, ספרי 732.

1610 " אונ' ניט איר זולט ביטריגן איין מאן זיין
827 גיזעלן ". טח, רשי, ויקרא כה - יז.

1732 " ביסטו פון דיין פרויא אוועק גיצוגן, דענק אפט
817 אן איר, אז לייט זולן ניט זאגן דוא העשט זיא גאר
ביטרוגן ". עיון יצחק, בערלין, דף 64 - 2.

ביטריגונג -- די, =ען. אָפּנארעריי, שווינדל,

1661 " אונ׳ אנטיפטר דער וואר איין מאן איין לישטיגר
809 צו בויזם זער אונ׳ איין מאן דער ביטריגונג ".
יוסיפון, אמשטרדם, [illegible] זייט ?].

ביטריגליך -- אדי / אדוו. שווינדלעריש, פאלש.

1661 " אונ׳ זיא זאגטן פור אים פאלשי אורזאכן אונ׳
810 ריד ביטריגליכי אונ׳ לישטיגי [...]". יוסיפון, 2,
אמשטרדם, דף קצו, -

1723 " מאן קיין ברכה וועך איין כזית [מרור] צו עשין
811 איז דיר ניט מיגליך, // גיא אביר ניט אום מיט
גאט ביטריגליך". [אדרה] א. קירכהאן, שמחת הנפש,
II, פיורדא, דף ד׳. [illegible]

ביטריגניס -- געגארעריי, פאלשקייט.

1668 " און ניט מיט לישדיקייט אונ׳ מיט ביטריגניס
834 נייארט פון גאנצן הערצן ". יוסיפון, 2, אמשטרדם,
דף פט, -

ביטריגר / בטריגר.

1735 " דער באדיר זאגט וועם האט דר ביטריגר דער איילין
847 שפיגל ניט ביטרוגן ". איילין שפיגל, פראג, דף 13.

1774 " [...] ראטירר, ביטריגר דער זיין גלוביגר אין
843 שאדן ברענגט ". י. מארשן, הנוך לנער, פיורדא,
דף כא, -

ביטריגרייא.

1602 " אין דיינים [...] גיזעש אייטל שאלקהייט אונ׳
852 ביטריגרייא וועלן זי מיך ניט דה קענן ". שעביר, 6-ה,
דף -ה. פראג. [illegible]

1743 " אונ' ער [...] האט נאך דיא זאך רעכט נאך
גפארשט אונ' האט בפונדן דש עש גשעהן איז דהרך דיא 850
בטריגרייא פון דיא (גלחים) ". מ. מאן, שארית
ישראל, אמשטרדם, דף צט.

באטרייבן -- טרוו, פאר באטריבן. 1. (ארכ ?)
פירן, אנפירן (מסחר, פאבריק, אונטערנעמונג).

1867 " און ווי אזוי [...] באטרייבן יידן האנדל אין
אונדזער מדינה?". קמ, נ' 26. 860

1925 " און ווען איינער אונטערשטיצט דעם תלמיד=חכם
דאס ער דאדורך מיט וויניקער מי זיין הויזגעזינד 861
מפרנס זיין קאן און זיין געשעפט בעסער באטרייבן
קאן ". ה. ליכטענשטיין, עת לעשות !!, סאטמאר,
דף סב. -

1957 " [ער] איז געווען דער ערשטער צו באטרייבן
א פאבריק פון זעגן קלעצער ". יזב לאמזשע, נ"י, 863
ז' 138.

2. (מעכאניק) באוועגן, מאכן ס'זאל גיין, ארבעטן.

1960 " די טראנסמיסיע האט אן אנטרייבשייב און א
רימענשייב, עס רעדט זיך וועגן באטרייבן א ווענטילאטאר 859
פאר דער שמידעריי ". ל. זאמעט, יישפ, XX, - 3.

1966 " צו באטרייבן אן אויטא אויף עלעקטרע איז א
ביליקער און פשוטער ". י. וואלאך, טמז, IX/25. 865

באטרייבן זיך -- אוטו, פירן זיך, ארבעטן,
(א פאבריק, געשעפט אע).

1905 " די אקציאנערן [...] זענען [...] צעשפרייט איבער
דער גאנצער מדינה, ווייט פון דעם ארט, ווו זייער
מאנאפאל=פאבריק באטרייבט זיך ". ל. איגניס, דער וועג
[...], ווארשא, ז' 30.

באַגאַשער (=ין, =קע).

1905" |...| האט ער | דער בורזשוא | געמוזט מאטערן
מוח צו באקלערן שטענדיק נייע מיטלען ווי צו פירן 868
דעם קאמף מיט די איבעריקע באטרייבער ". לאסאר איגניס,
דער וועג צום אייביגען גליק, ווארשא, ז' 30.

ם [באטרייסטן] ב ט ר י ס ט ן ז י ך -- אוטוו. טרייסטן זיך.

1744 " אביר גלייך דען אנדירן מארגין בטריסט זי [די
געווינערין] זיך פון אירי ארבייט אז זי האט גיהאט 863
אונ' טוט אירין ליב האביר ווידר קושין ". בע, דף מא -3.

באמ: ניט זיכער מיטן טייטש.

ב א ט ר י נ ק ע ן -- טרוו. 1. געבן וואסער, באדעקן
מיט וואסער, ווי אנצוטרינקען. % די צעגאסענע
שטראמען באטרינקען די גאנצע געגנט.

1924 " א, די געפאנגענע פארשעמטע טייכן וואס פֿאַיען
און באטרינקען |...|". פמ, זב כאלאסטרא II, 871
פאריז, ז' 20.

1966 " דער זעלבער ווינט טוט אונדזער תבואה וויגן,
// דער זעלבער רעגן טוט דעם גרונט באטרינקען ". 872
האל, מיין אחצן, מאסקווע, ז' 251.

2. אנשיכורן, פארשיכורן מיט וויין אע (מ'רוב געניצט
אין פאסיוו: זייך / ווערן באטרונקען). % מע האט אים
באטרונקען און דערנאך באגנבעט.

1883 " זיי זענען אלע געווען שטארק באטרונקען |...|
זענען זיי אלע געפאלן אן מאכט | געחלשט | ". 744
ד. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קנס=מאל,
אדעסא, ז' 68.

1936 "עסט מײַנע ליבע, טרינקט און ווערט באַטרונקען".
738/א מחזור ע"ם, בית ישראל, פסח I, ווילנא.

3.(פיג) באַהערשן, דורכדרינגען מיט א שטאַרקן געפיל,
אײַנדרוק אַע, מע זאל זיך פילן ווי שיכור ".
% די הצלחה האָט אים ממש באַטרונקען. זי איז געווען
באַטרונקען פון פרייד.

1908 " דו האָסט מיך באַכישופט, דו האָסט מיך באַטרונקען,
742 // איך בין ווי באַטויבט איך דײַן אָרעם געזונקען".
מר, שריפטן I, נ"י, ז' 45.

192 " און געדאַנקען ווערן מיט די שמחה=טרערן
740 הייס באַטרונקען ". בראַד, באַגײַסטערונג, ז' 40.

1956 " דאָס האַרץ – באַהאַפטן מיט דעם ווײַטן רעש, //
875 דער בליק באַטרינקענדיק מיט די פאַרשנײַטע וועגן ".
פמ, מלחמה II, נ"י, ז' 460.

באַטרינקען זיך -- אַנשיכורן זיך, שיכור ווערן.

873 1908 " א, גיט אַהער דעם שטאַרקסטן ווײַן! איך וויל זיך
איצט באַטרינקען"... מר, שריפטן, II, נ"י, ז' 211

||=ערל (=ין, =קע) — 13/13 ...

1931 " א, איר באַטרינקערינס פון טויזנטער משוגענע געדערעם
876 [...] ". פמ, וואַכנטעג, ... ז' 133.

.60 — .

ב א ט ר י פ ן -- טרון. מאכן אראפרינען אויף עפעס

א פליסיקייט טראפנווייז, ארויפקאפען. % דער דאקטאר

האט פארשריבן טראפנס צו באטריפן די אויגן צוויי מאל

א טאג.

"192.. [...] אויסגעציילט שטייט שוין דער טיש מיט

נדן // פון צענדליקער לייכטלעך באשטראלט און באטריפט". 977

מ. אולינאווער, דער באבעס אוצר, לידע

צום בעשוי".

ב א ט ר ע ט ב א ר - אדיר (דטשמ) וואס מען קען

גייך, טרעטן אויף עם.

1932 " אזא וועג איז ניט באטרעטבאר פון מענטשן, וואס

זייער הארץ איז פאראומרייניקט פונעם שמוץ און 885

שטויב פון זייער ביז איצטיקן לעבן". ד. פונק,

רעיונות והשקפות, בערלין - פיטרקא.

61 . באט -

באטרעטן - טרון, פֿאר באטראטן.

1. ארויפטרעטן.

1921 " באטרעטן גייט איר דא פון קופעס קאפ // די מעשענע די רויטע שנייען?". פמ, די קופע, ז' 1. 900

1970 " סאנץ איז געווען איינער פון די ערשטע יידישע ישובים, וואס דער נאצישער שטיוול האט באטראטן". 541 סאנץ, ז' 803.

2. אריינקומען, זיין ערגעץ.

" איך האב קיין מאל נישט באטראטן דאס קדשי-קדשים פון אייער טעמפל". יט, 897 אנט, ז' 974.

1966 " זיי פלעגן דאך מיין שוועל באטרעטן, נית פארבייגיין, צו טרינקען פון מיין קוואל". 905 האל, מיין אויצער, ז' 114.

|| באטרעטונג - אקט אדער רעזולטאט פון באטרעטן ב 1 2.

2. (עלט) פוסטראט.

1829 " איך וועל אייך ניט געבן פון זייער לאנד אויך ניט די באטרעטונג פון איין פוס באלך. 886 חחת, דברים ב-ה, קה - 2.

- ~~באט~~ -

באטרעטעניש - דאס, בא. (איר) דאס אפטע כסדרדקע באטרעטן.

1966 " נאר מער פון אלץ |...| איז א רעטעניש דאס פלוצעמדיקע שוועל:באטרעטעניש". האל, מיין אויצער, ז' 239.

62. —.באַ

27 באַטרעטן א מקח - פאַרלייגן א פרייז.

באַטרעטן אן אמט - באַזעצן אן אמט, פאַרנעמען א פאָסטן.

1882 " איין זון, וואס ער באַטרעט די שטעלע פון זיין פאַטער, איז גליין ווי דער פאַטער אליין וואלט לעבן". ספר חסדי אבות, ווילנע. 884

בּיטרעטן.

.2 ←----

1713 " מיט מיינם ביטרעטן דיא שוועל פון דר שול ווער איך גפינדן דר ליזונג". מחזור, חלק שני, רגלים, אמשטרדם, נו - 2. 898

.63 - 6אב

באטרעכטלעך – אדי/אדוו. (דטשמ) גאנץ גרויס, היפש (איך צאל).

1890 "מיר זענען אבער מצווה דעם ארעמאן א באטרעכטלעכע [טעקסט: בעטרעכטליכן] שטיצונג צו געבן, דאס קען שוין איינער ביי יעצטיקע צייט ניט באהויפטן". פלאי, המדבר בצדקה, ווארשע, ז' 40. 9412 באט

באטרעלדלט -- אדי / אדוו. (שנש ?) וואס האט טרעלדלעך, קליינע טראָלדן (אויך פיג.). % דער טיש איז פארשפרייט מיט א באטרעלדלטן טישטעך.

1937 "אן אָוונט באגלעקלט, באטרעלדלט". נאד, נאדירגאנג, נ"י, ז' 250. 908 / 964

באטרענטער -- אדי. (שלש, ווולגאר) באקענטערץ | סטוטש, 552, נפ, שפעטלשון). 910 / 909

64. - 64a

באטרעף - דער. =ן. 1. סומע, סכום.

% דער באטרעף פון דער ~~איינגעקויפטער~~ מחורה איז ~~געווען~~ טויזנט שקלים.

2. ווערט, ערך, באטייט, חשיבות.

1868 " פאר אזעלכע דריי צונגען-דרעשער און אויער-
רייסער וואס פאר א באטרעף קענען האבן די לענגסטע 928
ווינטערנעכט". אמד, עוזר צינקעס און די ציג,
ווילנע.

1928 " וואס פאר א באטרעף האבן די מאטעריעלע
אומבאקוועמלעכקייטן, ווען די פרייד האט גאר קיין 919
גרענעץ נישט?". אפא II, ז' 237.

1953 " ס'איז משמעות געווען א געפיל, אז אט דער
איינגעדארטער און כמעט ווי אפגעפאלענער צווייג 932
פון אונדזער שפראך האט קיין גרויסן באטרעף
נישט אנטקעגן דעם ברייט צעוואקסענעם בוים פון
מזרחדיקן יידיש". מון, יישפ XIII - 2, 3, ז' 35.

3. (מאט) באטייט. % באטרעף פון א פונקציע.

באַטרעפּיק - אדי. (מאט) אין בערכדיקע אויסרע-
כענונגען - אלע ציפערן פון א צאל, אנהייבנדיק פון
דער ערשטער לינקס חוץ נול, ביז דער לעצטער.
% באטרעפיקע ציפער [די] נייע שול, ווילנע,
1920, ז' 7 - 8.

באַטרעפלעך - אדי. דזוו באטרעפנדיק.

1972 " ביבאָוו האט פארלאַנגט, אז דער פרעזעס
רומקאווסקי זאל מיט דער הילף פון אלע ארגאנען
און באטרעפלעכע קערפערשאפטן [...] צוגרייטן
א פריידלעכע עוואקואציע פון צוואנציק טויזנט
יידן". ח. ראזענפארב, דער בוים פון לעבן II,
ז' 632.

באַטרעפן - טרוו, פאַר באטראָפן. 1. האבן
א סכומיקן ווערט, אויסמאַכן.

1868 " דעם דאך האט ער איבערגעדעקט, קען איך
באטרעפן 75 רי"כ". קמ, נ' 6. 970

1905 " מיר זעען שוין יעצט פאַר אונדזערע ~~אויגן~~
אויגן מעכטיקע געשעפטן, וואס באטרעפן מיליאנען". 951
~~אלגעמיינער אידישער ארבייטער בונד~~ דער פועלי-
ציוניזם, ~~[illegible]~~ אלוועלטלעכער ידישער
ארבייטער בונד, ...

1947 " לויט די שפעטערדיקע באריכטן האט שוין די[ן]
דאזיקע פראדוקציע באטראפן אין יאר 1908 איבער 947
צוויי מיליאן רובל א יאר". י. שאצקי, יזב
טשענסטאכאווער יידן, ז' 25.

2. רעפרעזענטירן א געוויסן כמות.

1947 " געוועזן א צייט |...| ווען די צאל פון אזעלכע
משפחות האט באטראפן גאנצע הונדערט, ד"ה כמעט 949
א העלפט פון דער גאנצער יידישער באפעלקערונג".
י. שאצקי, יזב טשענסטאכאווער יידן, ז' 14.

1972 " לויטן צענזוס פון 1970 האבן נאר 387 טויזנט
יידן אנגעגעבן, אז יידיש איז זייער מוטערשפראך 702
און זיי האבן שוין באטראפן ניט מער ווי 17.1 %
פון די וואס האבן זיך דעקלארירט ווי יידן".
ח. שמערוק, גק, נ' 76, ז' 146.

3. באטייטן, מיינען, האבן א ווערט.

... " 'ואהבת' באטרעפט בגמטריא צוויי מאל 'אור'.
ליקוטי-אומרים, תניא, 124 - 128. 941

1966 " איז וואס באטרעפט פאר מיר דאס גיפטנגאז
ציקוטא |...|". ? האל, מייך אויצער, ז' 112. 965

stet!!

4. האבן א שייכות, א צוזאמענהאנג.

1870 " די שולבאהערדע וועט גאר איבערנעמען די
אייבערראויפזיכט [טעקסט: אבערראויפזיכט] אין 966
אלעם, וואס באטרעפט דעם אונטערריכט [...]".
א. צעדערבוים, געהיימניס פון בערדיטשעוו,
ווארשע, ז' 60.

ם בטרעפן.

3. ---

... " דא טרוימט אונז ביי די אין איינער נאכט, איין
איטליכם זיינעץ טרוים, וועלכיש ביטייטונג ביטרעפיט". 938
י. בליץ, בראשית, מ"א – י"א.

4. ---

1734 " וואש טוגינד של בתי הכלה שתי בטרעפט,
שטיהט מיר ניט צו ריהמן [...]". מארשן, 968
לשון זהב !!!.

5. באגעגענען, אָנטרעפן.

1686 " אונ' וואו ער קונט איין גוטן מאן ביטרופפן
// דען ווארף ער וואל איבער דאז זייל". ספר 706
משלים, פפדם, מ"ח, – [illegible]

באטרעפנדיק – אדי, (דטשמ) באטרעפנד.
שייכדיק, געהעריק, פריער דערמאנט.

1930 " ער שטעלט זיך ניט אפ דעם באטרעפנדן מענטש
מיט געוואַלט צו דעם צוועק ארויסצוזעצן פון 979
וואגאן". דא, פון בערלין ביז סאן-פראנציסקא,
ז' 195.

1947 " דער פארטרעטער פון דעם באטרעפנדיקן ישוב
פלעגט זיך אונטערשרייבן אויפן כרוז [...]". 978
י. שאצקי, יצבֿ טשענסטאכאווער יידן, ז' 13.

1973 " ס'האט גענוגט צו זען דעם באטרעפנדיקן
בכור צי [דאס] באטרעפנדיקע מיידל גיין אויס- 974
געפוצט אין אופשנים מאנטיק צו דאנערשטיק [...]
צו דער באן". נ. בלומענטאל, צוריקבליקן,
ח"א, ז' 206.

68 – [illegible]

ב אַ ט ר ע ר ט -- אדי / אדוו. וואס איז מיט טרערן;
פֿאַרטרערט. | ~~סטרטש 512~~ % מיט באַטרערטע אויגן.

ב אַ ט ש -- דער, [=עס ?] (לאַקל, סלאַנים) זכר פֿון
פֿון מויז ; פּאַצוק, שטשור" [קטוו]. 981

ב אַ ט ש -- דער [=עס? =ן?]. (שש) נאַר, שלימזל"
[קטוו] . 982

[illegible]

1922 " [...] באַנייט זי און באַהענגט -// כאַטש גנבע
....//, ניט קיין באַטש, // אַז זי איז פֿון לאַדזש". 983
ל. מלאך, אַפּפֿאַל, וואַרשע, ז' 52.

[illegible]

ב אַ ט ש אַ ן -- דער, באַטשאַנעס, פּפּ: באַציאַן / בוטשאַן.
1. דזוור בושל. P: BOCIAN; UK: БОЦЯН/БОЦЮН.

1928 " קום מאַרגן צו אונדז, רחל, באַטשאַנעס זייגען 1005

שוין געקומען צו פליען". אפּא, אלע ווערק, ב' I,

ווילנע, ז' 183.

1968 " קוקנדיק ווידער אויף די פּויערהענגלעך, איז איר

988 איינגעפאלן: אפשר אויסשניידן צוויי באטשאנעס אויף

ביידע זייטן ?". ב. טייטלבוים, יזב אטוואצק,

ת"א, ז' 649.

2. (פיג) צונאמעניש פאר א צו הויכן מענטשן, מיט

לאנגע פיס, ס'רוב מיט די עפיטעטן: לאנגער, דארער.

1928 " האט חיים זיך געווענדט צו זיין ווייב: [...]

990 אז דערהרגעט זאלסטו ווערן, באטשאן דו! ווען כ'וואלט

מיט דיר געשלאגן כפרות [...] באלד נאך דער חתונה,

וואלט איך געווען א גענעזענער ". אפּא, I,

ווילנע, ז' 162.

~~יכע~~ -- די, =ס. די זי פון באטשאן. % די

באטשאניכע שטייט אויף איין פוס אין דעם זומפּ און

קוקט אויף צו כאפּן א זשאבע.

ד) לאנגע פיס ווי ביי א באטשאן (פּפּ) .

עוג מלך הבאטשאן -- צונאמעניש פאר אן אומגעלומפּערט

הויכן מענטשן [במקום עוג מלך הבשן].

פארשיידענע אויסרופן פון קינדער, ווען זיי האבן געזען

באטשאנעס פליען אדער אין א נעסט:

989 באטשאן, באטשאן, גא-גא-גא!

1002 באטשאן, באטשאן דאס שטיבעלע ברענט!

1006 באטשאן המלך, די נעסט ברענט! [ייז, יאשע קאלב, אויסג

נ"י, 1956, ז' 90].

1007 באטשאן המלך, דער חתן קומט צו פליען! [ייז, דערציילונגען

נ"י, ז' 162] 1949

ם באַטשאַפונג -- די, =ען. בשורה, אנזאָג.

1713 " און' מאך הערן זיא איין שטים דר באטשאפונג

דר גאולה דא מיט זיא גיטרישט ווערן ". מחזור, 1010

חלק שני, שלש רגלים, אמשטרדם, דף עו.

באַטשאַפט -- די/ דאס =ן. 1. (דטשמ? ארכ?)

אַפיציעלע פארשטייערשאפט פון איין מלוכה צו א צווייטער;

אמבאסאדע.

1944 " די ערשטע פרוי זיינע איז געווען ווילהעלמינע

פון העסען, אין וועלכער פאוועל איז געווען שטערבלעך 1023

פארליבט, און - איר צוליב - דערנענטערט זיך צו דער

פראנצויזישער באטשאפט ". זש, קיסר און רבי,

ב' I, נ"י, ז' 65.

2. (ארכ?) שליחות, מיסיע.

1832 " צו אלי ערטר וואש זייא ווערין גשיקט זענין

זייא גשווינד אין זייער באטשאפט". מחזור לשלש רגלים, 1016

סלאוויטע, דף קי.

1885 " דו זאלסט מיר שיקן די הייליקע און ריינע מלאכים,

ווארהאפטיקע דינער, די וואַרהאפטיק זיינען אין 1017

איר באטשאפט". סדר תקיעת שופר של ר"ה, ה"ר, פ"מ [?].

1882.. " תיכף האט מען געפונען דעם גאנצן קארדאן שטיל

[...] נאר דאס פארשאלטענע באטשאפט אליין איז מיט 1029

אחריות". חיים מאלאגע, גדולת ר' וואלף (יידישע

כתבים), צום אויסגאב ווילנע, 1937, ז' 239.

בא= -- (=ין) -- (דטשמ?) אפיציעלער פארשטייער

פון איין מלוכה צו אן אנדערער; אמבאסאדאר.

1905 " דער ענגלישער באטשאפטער (פאסאל), ווי נאר
1031 ער האט דערהערט וועגן דיזן בילבול, האט ער באלד
געפאדערט פון דער צארישער רעגירונג א ערקלערונג".
זב " רויטע פאהן", לאנדאן, ז' 50.

ם באטשאפט/בוטשאפט,

2. ←-------

1544 " יואב שיקט געגן חקועה איין ווייזי ורויא ער
נאך.// ער ביבול [=האט באפוילן] איר איין בוטשאפט
דז זיא צום קיניג קאם". שב, סטראפע 1381.

1602 " איך וויל נימר נביאות זאגן אונ' נימר גין איך
1025 דיינן בוטשאפט". שעריר, כ - ט, פראג.

1764 " דא שיקט ער איינם פון זייני קנעכטן |...| דז
א/1025 ער איין איילינדיג באטשאפט זאל גין נאך ארם". 521k
יוסיפון, 5, פיורדא, דף נט, -

3. אנזאג, בשורה.

1544 " דוא זולשט דעך קנאבן זענדן אונ' לושן גון
1021 // גוט י"ת דעש אלמעכטיגן בוטשאפט וויל איך וישן
לון ". שב, סטראפע 156.

1774 " פליק [=פלי] היך דו קליין בריבליין צו די ערד,
1027 אלר ליבשט עלטערן מיין צו מיר ניט ליבר קענן זיין,
פליק ניט צוהויך אונ' ניט צו נידר, ברענג בלד גוטי
באטשפט ווידר צו מיין הערץ ". י. מארשן, חנוך לנער,
פיורדא, דף ו'.

די , =עך. שליהות.

1713 " דען איך טוא מיין בשיצונג אונ' פר זיכרונג
1030 אויף דיר וועגן דר באטשאפטונג דר וואר זאגונג ".
מחזור, חלק שני, שלש רגלים, אמשטרדם, דף קלה.

[illegible]ערין -- די, | מצ ? | אנזאגעריך.

1716 " אויף דעם האכן ברג גיא אונ' זאג די בוטשאפטרין
אויף ציון אונ' היב אויף מיט קרפט דיין קול ". 1023
סהמב 3, ישעיה, מ - ט, ווולהרמרשדארף, דף לג.

באַטשאַר (זש) -- ------> באטיאר.

באַטשווינע -- ------> באטווינע.

באַטשוועגע ------> באטווינע.

באַטשוועקעט -- אדי. וואס איז מיט טשוועקעס.
% די סאלדאטן טראגן באטשוועקעטע שיך.
1948 " שיפעדיקע שלאנגען, וועלכע האבן יידנס האב =
און =גוטס צעטראגן, צעפלינדערט, און יידישע גופים 1045
מיט באטשוועקעטן שטיוול צעטראטן". ב. טערקעל,
זש' גאפ, נ' 10, ב"א, ז' 17.

באַטשופּרינעט -- אדי. וואס איז מיט א טשופרינע
(בינטל לענגערע האר אויפן פעדערשטן טייל קאפ).
באטשופרינעטע בחורים האבן זיך געלאזט אין א ווילדן
טאנץ.
1937 " געזעמלעך יוגנטלעכע ארבעטער [...] ווארפן
מיט די הענט, טרייסלען [...] מיט די באטשופרינעטע 1046
קעפ, [...] שפארן זיך איינער מיטן צווייטן".
י. סמאליאזש, היים און פרעמד,
1975 " דרייט ער אויס זיין באטשופרינעטן קאפ [...]".
ד. זאריצקי, אלגעמ' זשורנאל, V/30.

78. באט -

באַ ט ש יי ק ע -- די, =ס. רעם צום העפטן.

| לב, אריגינאל: באַטשייקע | 1052

באַ ט ש ע נ ע [אַקצענט ?] -- [דער?, די?], =ס. " א פערד
וואס ווארפט מיט/די הינטערשטע פיס "א [קטוו].

1935 " אט האב איך מיט הערשקען א פערד געביטן, האט
ער מיך ערגער וויא ציגיינער אפגענארט - א באַטשענע 1063
אין [אַך?] ציין האט ער מיר געגעבן ". ע. גארדאן,
אינגגול באיאר, מאסקווע.

באַ ט ש ע ר -- דער, =ס. (אמ, נא) פארטאטש,
איינער וואס ארבעט שלעכט.

1915 " אט אזוי ארבעט מען דאס ? [...] באַטשער! איבער
אייער באַטשערײַ האב איך א גרויסן אַרדער [=באשטעלונג]
אַנגעווארן ". ז. ליבין, גוו, I, נ"י, ז' 29.

באַ ט ש ק אַ וו ק ע -- די, בא. (רוסיז, נא) קליעפקעס,
דינע דעמבענע ברעטלעך צו מאכן פעסער " [קטוו]. (?נ?)

R: БОЧКОМ.

באַ ט ש ק אָ ם -- אדוו. (רוסיז, נא) זייטיק,
מיט א זיים צו עפעס/עמעצן.
אויך: באַטשקעם - P: BOCZKIEM

1870 " דער בעל=ברית (שטעלט זיך באַטשקאָם אקעגן עולם):
נו, דערלאנגען שוין פלייש צום טיש?". קמ, נ' 19,
ז' 141 - I.

1881 " קערט זי זיך [די כלה] בשעת=מעשה אום באַטשקאם
צו דער ליכט [...] ". מ. דלוגאטש, די וועלט=מסורה, 1070
ווארשא, ז' 55.

..." אז דו וועסט שוין דאס אלעס | זיך | דערוויסן,
דארפסטו זיך באַטשקעם תמעוואטע אונטערום א געשמאקן 1087

קראץ געבן [...]". דצוו. ז' 48.

באטשקאר -- דער, =עס. (בלש) חסיד.

[עלזעס, וואונדער=אוצר פון דער אידישער שפראך,

ווארשא, 1920, ז' 39; י. טריוואקס, כלי=זמר=לשון,

זב ביי אונז יודן, ווארשע 1923, ז' 168.] 1080/1077

% " דעם שער טלס זבראם איז א באטשקאר ". [קטוו].

באטשקע I -- די, =ס. (קצביש) פלייש פון די

זייטנטיילן פון דער בהמה; זייטל, פלאנקען [סטוטש 259].

באטשקע II -- די, =ס. (רוסיצ/אוקר, נא)

פאס, פעסל. ?נ? →

באטשקען -- אטוו. (שש) פלוידערן, מוטלען.

1939 " באטשקען -- פלאפלען, שמועסן נארישקייטן ".

ייפא, נ' 2, ווארשע. 1090

1972 " זומער פאר נאכט פלעגן במעט אלע איינוווינער

[...] אוועקזעצן זיך פאר זייערע הייזער און מען 1088

פלעגט באטשקען ביז שפעט אין דער נאכט ". מ. פולאווער,

ארעט, ת"א, ז' 244.

1973 " וואס האט זי דאס אזוי פיל צו באטשקען מיט

דעם בטלן ?". ח. ראזענפארב, דער בוים פון לעבן, 1100

III, ת"א, ז' 488.

.75 באט –

באַטשקעס I -- די, מצ. קלײנע באַקנבאַרדן.
P: BACZKI / BACZEK.

1928 " |...| א פּאַצוין מיט שוואַרצע אויגן, ווי בײ א
1074 פּאַרליבטן איטאַליענער, און מיט נאָך שוואַרצערע
"באַטשקעס" ביז אין דער העלפט פון די באַקן ". אפּאַ,
X , ווילנע, ז' 77.

באַטשקעס II -- די, מצ (לאָקל, ווילנע?)
מין סוכאַרעס, געטריקנטע ברויט אָדער חלה.

1924" תיכף גײן אַהײם און צובײסן: מילך קאַווע
1093 |...| זופּ מיט סוכאַרעס (באַטשקעס) אָדער קיכל ".
פּגעז, נ' 9, ווילנע.
